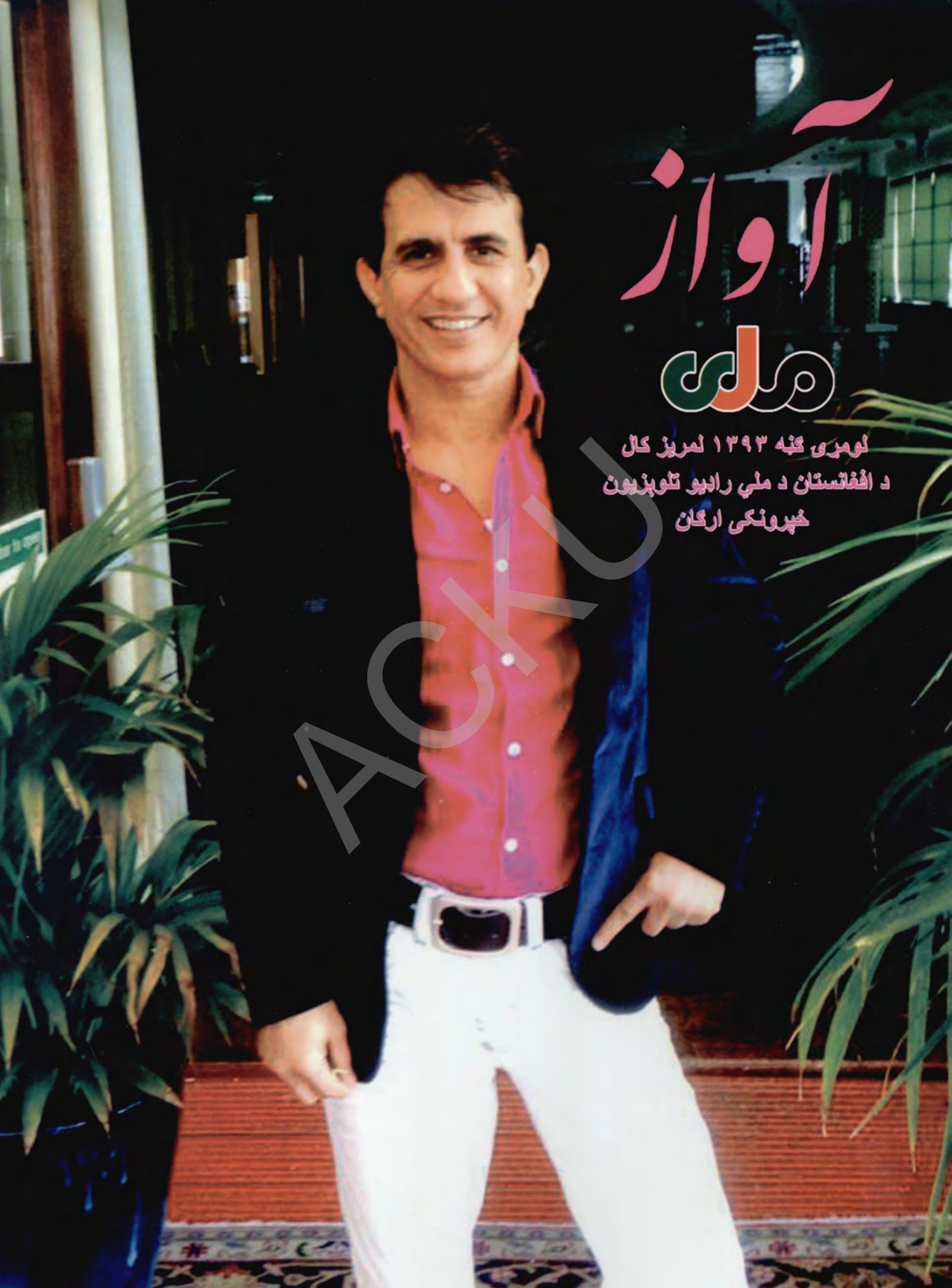

آواز

ملی

لومړۍ ځله ۱۳۹۳ لمريز کال
د افغانستان د ملي راډيو تلوېزيون
خپرونکی ارگان

ملي

د افغانستان ملي راډيو ټلوېزيون

د آواز مجلې لومړۍ ګڼه، ۱۳۹۳ لمریز کال

په دې ګڼه کې ...

- ۲ ..... مقدمه
- ۳ ..... فرهنگي پېښې
- ۶ ..... نوروز په افغانستان کې
- ۸ ..... نگاهی بروضعیت ورخداد های
- ۱۰ ..... دفرهنگیانو ژوند ته پاملرنه
- ۱۲ ..... نوروز خجسته روز
- ۱۴ ..... سلیمان لایق او دهغه شعر
- ۱۶ ..... مقام خرد و دانش در فرهنگ و آیین...
- ۱۸ ..... دپکتیکا ولایت پیژندنه
- ۲۰ ..... تیوری ایجاد تصاویر متحرک
- ۲۲ ..... خوشحال او ټاکور
- ۲۳ ..... البوم هنری
- ۲۷ ..... صفحه شعر
- ۳۰ ..... د کارکونکو پیژندنه
- ۳۲ ..... هارون باچا
- ۳۴ ..... ټلوېزيون ماهواره یی
- ۳۶ ..... دقت
- ۳۸ ..... موسیقی مردمی لوگری و موسس آن ..
- ۴۰ ..... په تله تلل شوی خبرې (متلونه)
- ۴۲ ..... خبرنگاری تخصصی
- ۴۴ ..... سوچ یو لنډ داستاڼ
- ۴۶ ..... پلان نشراتی ټلوېزيون

د امتیاز څښتن : د افغانستان ملي راډيو ټلوېزيون

مسوول چلونکي : لمیه احمدزی

مسلكي غړی : ظهور کمال

دیزاین : حسیب الله حسیب و محمد ظریف اسدی

انخور اخیستونکی : محمد جواد اکبری

پته : د وزیر محمد اکبر خان ۱۳ سرک

د افغانستان د ملي راډيو ټلوېزيون عمومي ریاست

تېلفون : ۰۲۰۲۳۱۰۷۳۵

برېښنالیک: awazrta@yahoo.com

د چاپ شمېر : (۷۰۰)

د پښتې شرحه: لطیف لنگر هاری ، سندر غاري

غږه لیکنه د لیکوال خپل نظر څرګندوي ، آواز د

لیکوال د اېډیټور او لیکوال خپل لیکنه غوښتلې سولې

رسانه های رسالتمند

رسانه ها و مطبوعات را قوه چهارم جامعه دانسته اند. امروزگار معاصر رشد و توسعه تکنالوجی در این زمینه، رسانه های جمعی را ابعادی بخشیده است که بدون شک در زمان معاصر سخن نخست رامی گوید. از این رو برخی از پژوهشگران عرصه ژورنالیزم، رسانه ها را قدرت نخست در اثرگذاری و تحولات اجتماعی معرفی می نمایند.

در میان انواع رسانه ها رادیو و تلویزیون، هر کدام با ویژگی های نابی که دارند، موثریت خاصی را در جامعه ایفا می کند. رادیو با موانع شکنی و رسیدن به دورترین نقاط و برفراز و فرود محیط طبیعی یک کشور، امتیازی را در اختیار دارد که هنوز هیچ رسانه نتواسته است به آن دست یابد. نیازی نیست تا محیط شهری باشد، برق وجود داشته باشد، رادیو در هر خانه درده و روستا در کنار مردم است.

همچنان تلویزیون که با تصویرپردازی و به کاراندازی چند حس از حواس انسانی موثریت بیشتری ایجاد نموده است، هر چند که با محدودیت های از لحاظ امواج تصویر و نیاز برق، همراه است. نکته دیگری محتوای نشرات است که این رسانه ها روی کدام اهداف نشرات مینمایند، درنگی بروضعیت رسانه در افغانستان این ویژه گی را با وضاحت برمی تابد. شماری از رسانه ها که با استفاده از آزادی مطبوعات سر بر آورده اند، اهدافی شخصی و منافع خصوصی را دنبال می کنند و در هر برنامهم و مطلب خویش سودجویی و سودآوری را مدنظر دارند. چنین رسانه هاو چنین نشرات مفیدیت به جامعه ندارد، هر چند مالکان این رسانه ها صاحب ثروت و اندوخته هامیشوند. اما رسانه های رسالتمند، در شرایطی، منافع ملی و ارزشهای اجتماعی، فرهنگی و انسانی را مدنظر دارند و در هیچ شرایطی آنرا با منفعتی معامله نمی کنند.

رادیو و تلویزیون ملی افغانستان، در جامعه رسانه یی کشور با این ویژه گی نشرات می نماید. این رسانه ها رسالت خود می داند، تا خانواده، اطفال، جوانان، زنان، مردان و اقشار مختلف جامعه، بادرک و حفظ ارزشهای ملی، انسانی و اسلامی باورمند باشند و عمل کنند. موسیقی مبتذل، فلم های مستهجن، سریال های گمراه کننده که با احساسات جوانان و خانواده ها بازی می کنند، در رادیو تلویزیون ملی افغانستان جاندارد. این رسانه را می توان صمیمانه با خانواده به تماشانشست و از آن استفاده نمود. رادیو تلویزیون یگانه رسانهء کشور است که سرگرمی سالم، آموزش، تربیت و آگاهی را در عرصه های مختلف به گونهء سالم به جامعه تقدیم مینماید. رسانه هایی که با تماشا و شنیدن آن می شود، آموخت، تربیت شایسته گرفت و فرد سالم و سازنده و بارور جامعه شد.

فرهنگي پېښې

د تاجکستان جمهور رېيس امام علي رحمان ، د انډر بايجان د صدر اعظم مرستيال او د نورو د حوزې د هېوادونو جگپوړې استازي کابل ته راغلل او د نورو د نړيوال جشن په مراسمو کې يې د گډون تر څنگ خوښي هم څرگنده کړه او د افغانانو د مېلمستيا او مېلمه پالنې نه يې مننه وکړه.

د نورو د نړيوال جشن د نمانځني مراسم د جمهوري رياست په ارگ کې پرځای شول. د باختر اژانس د خبر له مخې په دغو مراسمو کې چې د نورو د حوزې د يوولسو هېوادونو مشرانو او استازو په گډون پرځای شول. د سيمه نيزو هنرمندانو ډلو د موسيقي کنسرت اجرا کړ او يو شمېر ځوانانو چې په ملي جامو سمبال وو په ملي اتن لاس پورې کړ. دغه راز په دغو مراسمو کې په هېواد کې د نورو د دخورو د برابرولو لپاره هم وخت اختصاص شوی وو. تراوسه پورې په دغو مراسمو کې د گډون په مقصد د ايران د اسلامي جمهوريت جمهور رېيس ډاکتر حسن روحاني ، دپاکستان داسلامي جمهوريت جمهور رېيس ممنون حسين ،

خصوصي ، صوتي و تصويري ولايات کشور ستايش نامه ها و تحفه هاي تهيه شده را توزيع کرد.

دکتور سيد مخدوم رهين وزير اطلاعات و فرهنگ، مديران راديو ها و شماری از مسولين تلويزيون های خصوصي ولايات کشور را مورد تقدير قرار داد. درين مراسم دوکتور رهين از کارکرد های اين رسانه ها به قدر داني ياد کرده يك سلسله نظريات را به خاطر بهبود بيشتر امور کاري آنان ارايه کرد همين گونه شماری از مسولين رسانه هاي متذکره ضمن مطرح کردن يك سلسله مشکلات شان، به خاطر رفع آن خواهان توجه وزارت اطلاعات و فرهنگ شدند. در آخير اين مراسم وزير اطلاعات و فرهنگ براي مسولين رسانه هاي

فرهنگي پېښې

مو يو ځل بيا وغوښتل چې د افغانستان د ملي راډيو تلوېزيون سره د همکاريو تړون لاسليک کړو. تر څو د ډرامو، سپاڼو او فلمونو په بنسټولو او نمايش له لارې يوڅه د اداري فساد نه مخنيوی وشي.

د افغانستان ملي راډيو تلوېزيون او د اداري فساد سره د مبارزې رياست تر مينځ د فساد د لمنځه وړلو په موخه تړون لاسليک شو، د تړون د لاسليک پر مهال د افغانستان د ملي راډيو تلوېزيون لوی رييس محمد زرین انځور وويل: ددغه تړون له مخې به وتوانیږو چې د اداري فساد سره مبارزه وکړو څو اداري فساد په بشپړه توگه لمنځه ولاړ شي.

په ټوله نړۍ کې په پراخه او دوامداره توگه د فساد شتون د متشبثو حکومتونو او خلکو لپاره لا اوس هم د يوې لويې ستونزې په توگه پاتې دی، افغانستان هم يو له هغو هېوادونو څخه دی چې اوس هم خلک ددغې بدې پديدې څخه رنځ وړي، د فساد سره د مبارزې د اداري مرستيال عبدالرازق زلالي وايي ددغه بدې پديدې د لمنځه تلو په موخه

مصروف نگرهښتند به خصوص اجرای اتن ملی افغانستان تالار را رنگ و رونق خاص بخشیده، همه تماشاچیان را به وجد آورده بود.

داشتند تا موسیقی محلی شانرا به نمايش بگزارند . هنر مندان افغانی و خارجی حوزه نو روز به اساس نوبت باساز و سرود فضای تالار را گرم و حاضرین را شاد و

جشنواره بزرگ موسیقی به بزرگ داشت از جشن عنعنوی بین المللی نوروز سال ۱۳۹۳ در تالار رادیو تلویزیون ملی برگزار شد. در این جشن واره هنرمندان کشور های ترکیه ، تاجکستان ، ترکمستان ، ایران و دیز تمام ولایات کشور گروپ های هنرمندان افغانی حضور و اشتراک

وزنه یی سنگ صبور نگرشی پر یک آفریده سینمایی

در کل، عناصر ساختاری فلم از آنجاییکه رومان نیز چنین ظرفیتی را بر میتابد سخت شایسته و بهم تنیده اند که یک کل زیبایی هنری را ارایه می کنند که در یک مدار آفرینشی ارزنده پیشکش میگردد تا نگرنده را محسوس سازد. نیز خط دیگری از نمط دیگری را در هویت سینمایی فرار چشم نگرنده قرار دهد. در رابطه با این آفریده سینمایی که بازی درخشان گذشافته را نباید نادیده گرفت و به ستایش نشست.

همینسان باید از بازی خوب حسینیه مرزبان کاریکاتوربست ورزیده وطن که درین اثر نقش عمه آنچنانی! زن را بازی میکند، یاد کرد. در یک کلام، سنگ صبور مزید برینکه فلمی است ارزنده و هنرمندانه، شاید شود گفت که خود سنگ محکی است برای سینما گران تازه پای، تا با نگرش آن آموزه های خود را پیشی دهند.

این فلم این رومان عتیق رحیمی را باید ستود. نباید فراموش شود که با همه اوجها و فرازه ها "سنگ صبور" نکات تامل برانگیزی نیز دارد. اگر پرداخت روانشناسانه هوشمندانه است از منظر جامعه شناختی اینجا و آنجا میتوان مکث هایی کرد. همینگونه است تاکید بر پاره یی از علیت ها که اندکی نابسامان اند و بافت کلی اثر را خدشه دار میسازد.

اش، پرداخت هوشمندانه و پیچده دارد، نوعی درونگرانی که در کل زن محور است. او با نوعی روش استقرایی حالت منفرد زن را به یک کلی که زن در آن محور باشد، ژرف اندیشانه تعمیم می بخشد. نوعی بیان فلمنبدستی در سرتاسر فلم استیلا دارد که ین خود به گونه یک خصوصیت ایماژ میگردد.

فلم از نظر ساختار فنی و تکنیکی سخت ماهرانه به تصور

آمده که نور پردازی دقیق، کادر های حساب شده و میزنسن های ظریف آنرا مشخصه میدهد اما مشخصه اصلی را مزید بر داستان شایسته، این بازی عالی و در خود ستایش گلشیفته فراهانی است که پیشکش میدارد.

زبان فلم در کل بیان نیز نوعی تازه گی دارد. نوعی تابوشکنی آنرا انباشته که همراه است با شگرد های بیانی تمثیلی برگیریم و به یک دیالوگ دقت کنیم.

دیالوگ: اینـجا تنهـاستی ... زن: نی، خدا با همه است ...

عتیق رحیمی انسان که در وطن ناشناست، در کشور های اروپایی نامیست آشنا و شهروا سر آغاز این فصل از رومان معروف او " خاک و خاکستر " آغاز شد که بعداً مبتنی بر همان اثر فلمی ساخته شد که صیت شهرت عتیق رحیمی را تا تا فرازه ها کشاند، پیوست آن با نام سنگ صبور این فرازه اوج بیشتری گرفت. رومان سنگ صبور برنده جایزه کنگورد ادبیات فرانسه شد که یکی از بزرگترین جوایز ادبی جهان است. فلم سنگ صبور مبتنی بر رومانی با همین نام شیرازه یافت که در آن گلشیفته فراهانی یکی از بازیگران بلند آواز جهان سینما به نقش آفرینی پرداخت. حضور هنرمندانه او درین آفریده یکبار دیگر نام فلم، رومان و عتیق رحیمی را شهروایی بیشتری داد.

این آفریده، داستان ساده یی دارد. نوعی تک گویی و مونولوگ پردازی در همان سنخ پیر " مرد و دریای " اونست همینگوی که تم و موضوع آن بر گرفته شده از حوادث کشور است. داستانی زنی که شوهرش زخمی شده و از حرکت باز مانده او با دو دخترش در بحبوحه جنگ و نداری ... تنها و بی انتها و بی پناه است.

او بخود روی میآورد، و با خود در جدال میشود و این سیتز را در بیان و بازی خود تبلوری هنرمندانه میدهد تا جایکه نشان میدهد هنوز بکارت هنری خود را دارد. روال فلم با همه ساده گی

گل آغا احمدی وردګ

نوروز په افغانستان کې

گل وریني مشاعرې:

د نوي کال، نوي پسرلي او نوي نوروز په مناسبت د هېواد د کلتوري کړيو، ليکوالانو، شاعرانو او فرهنگي ادارو له خوا يو لړ مشاعرې په لاره اچول کيږي چې د ننګرهار د نارنج گل، د وردگو د مني گل، د لوګر د سنځل گل، د کندهار د انارگل، د زابل د بادام گل، د کندز د ريدي گل، د پکتيا د نېستر، د هلمند سيند، کونړ سيند او په مختلفو نومونو د هېواد په گوټ گوټ کې يې مهمې مشاعرې ګڼل کيږي چې د نوي کال له پيل کېدو سره سم يې سلسله پيل او د پسرلي په موسم کې د ګڼو شاعرانو، ليکوالانو، اديبانو، کلتوري کړيو، چارواکو او ميلمنو په ګډون جوړېږي او زموږ د ټولني د بډای کلتور يوه برخه ګرځي. پر دې سربېره د سولې، امينت، ټېکاو او سمون په نوم هم يو لړ مشاعرې د مختلفو ارګانونو، چارواکو او کلتوري کړيو له لوري د هېواد په مرکز او ولايتونو کې جوړېږي او نوي کال ته ښکلا ور بخښي.

د گل سرخ مېله:

د گل سرخ مېله هم د نوي کال له راپره کېدو سره جوخت د سخي په زيارت باندې له جنډې

پورته کولو وروسته جوړېږي، د سيمې او هيواد له گوټ گوټ څخه د الوان په دښتو کې د لاله گل له لېدلو څخه خوند وړي او د څه وخت لپاره هلته تم کيږي. د دې ميلو په ترڅ کې د کورنۍ غړي له يو بل سره د خوښۍ په فضا کې ويښي، يو بل ته د نوي کال مبارکي وايي، د غاټول د سرو گلونو له لېدلو څخه خوند وړي، هلته موقتي کيږدې او څيمي دروي، ساز او اتن کوي

او ډول ډول خواږه پخوي او د کال لومړۍ ورځې په خوښيو او نڅاګانو سره پيل کوي. زيارتونو ته تګ: د کال په لومړۍ ورځ ځينې وګړي د خپلو خپلوانو او نیکو خلکو زيارتونو ته ځي، هغوی ته دعا کوي او د هغوی په ارواح خيراتونه کوي څو خدای پاک (ج) ورته مغفرت او د ګناهونو بښنه وکړي. شايد چې په

ځينو زيارتونو باندې د جنډې پورته کولو دود هم له عادي زيارت کولو څخه را پورته شوی وي او د زماني په تېرېدو سره يې د جنډې د پورته کولو په رواج بدل شوی وي. ځينې وګړي بيا د تبرک او په خپل اولاد او مال کې د زياتوالي په موخه زيارتونه تودوي په دې مانا چې د زيارتونو په څنګ کې په اور باندې ډېګونه باروي، خوراکی توکي پخوي، پخپله يې خوري او بيوزلاتو ته يې ورکوي.

کوچياتي کاروان:

د نوي کال له راپره کېدو سره جوخت د هېواد په بېلابېلو برخو کې کوچياتي کاروانونه خپل حرکت پيل کوي او هغو سيمو ته له خپلو اوبښانو او رمو سره يو ځای خوځېدل پيل کوي چې ښه څر ځايونه لري او تاندې مرغې او واښه پکې را زرغون شوي وي. دوی چې د خپل کاروان هر پړاو ته ورسېږي نو هلته خپلې کيږدې دروي، خپلې رمې پندوي، خپل اوبښان چو کوي، خپل څاروي لوشي، په کيږديو کې په جوړو شوو نغريو ډېګونه باروي او خپل لنډمهالۍ کور جوړوي. همدارنګه کوچيان اورونه بلوي، د تنديو ميږو، وزو او اوبښانو شيدې تودوي، غره کې او ژي موبښي، خوندور خواږه

په میله خایونو او هوټلونو کې هفت میوه هم مخې ته اېښودل کېږي څو ټول د نورو په خوښیو کې خانونه شریک و ګڼي او له مزایاوو څخه یې خوند واخلي.

نوروزي:

د نوي کال په مناسبت هغو ښځو ته نوروزي يا مختصر پوښ ورل کېږي چې کوزده يا نامزادې شوي وي او لا هم د پلار په کور ناستې وي او د واده انتظار باسي. په دې ډول نوروزي کې پر يو دوه جوړه اصیلو کالیو، پایزار، ټکریو، زیوراتو، نکریزو او د سینګار په سامان سربریره یو مقدار اصیله وچه مېوه، پاڅه شوي کبان او جیلبي هم د ناوې کور ته د ډالۍ په شکل ورل کېږي څو کوزده شوي پېغله، د هغه پلرګنې او خپلوان پرې خوشحاله شي او د دواړو کورنیو تر منځ د خېښې او دوستۍ مزی نور هم ټینګ شي. کله چې نوروزي د نجلی کورنۍ ته ور ورل شي نو هغوی دا خوراکی څیزونه او مېوه په یوازې خان نه خوري بلکې د هغې یو مقدار خپلو خپلوانو، دوستانو، کلیوالو او نږدې کورنیو ته وپشي څو ټول په خوښۍ کې شریک او نجلی ته د نوروزي د پوښ راوړلو څخه خبر شي. دا کار د دې سبب کېږي چې د نوي زوم احترام د خپلو خسرخپلو او د هغه د خپلوانو او کلیوالو په وړاندې زیات شي او په ټولیزه توګه دغه نوي دوستي نوره هم تازه او ټینګه شي.

انسان ژوند ته هر اړخیزې ښکلاوي بڅښي. په تازه مرغو د ګام اېښودلو مانا دا ده چې د کال تر پایه به په پوره تازګۍ، طراوت او ټینګ عزم سره له کاري فرصتونو څخه استفاده کوي، د خپل چاپیریال آبادولو او ساتلو ته به ټینګه ملا تړي او هر ډول ستونزو ته به حل لارې مومي.

د نوروز شپه:

په هغه سهار چې سبا ته یې د نوي کال لومړۍ ورځ يا نوروز پیل کېږي، ځینې کلتوري بنسټونه، اداري او نهادونه په لویو لویو هوټلونو او تفریحګاوو کې داسې محفلونو تاپیا کوي چې ګڼ شمېر کورني او بهرنی دوستان، ملګري او هنري کسان ورته را غواړي. کله چې پر همدې شپه د بیګاه ډوډۍ و خوړل شي نو هنري ډلې د خپل هنر مزي پرې را کش کړي، په داسې محفل کې خپلې خوږې سندرې وايي، اتن کې کوي او د راغلیو میلمنو زرونه خوشحاله کوي چې د محفل ځای په رنگارنگ چراغونو ښکلی شوی وي. کله کله د دغه راز پروګرامونو نوښت د ملي راډیو ټلوېزیون او شخصي ټلوېزیوني چینلونو پر غاړه وي او د خوږو سندرو سره یو ځای خپلو اوږدمهالو کلتوري سیالیو ته په همدې شپه د پای ټکی ږدي او نتیجه یې د ګڼو کورنیو او بهرنیو میلمنو په وړاندې اعلاني وي. په همدې شپه له نورو ډول ډول خوږو سره یو ځای میلمنو ته

پخوي او د خپل نوي ژوند پیل په خوښیو سره کوي. پر دې سربریره د نوي کال سره جوخت کوچیان او د کلیو شپانه غرونو او څرخایونو ته د خپلو رمو د بیولو او هلته د څرولو په موخه فعال کېږي او له ټولې سره یو ځای په زړه وړونکو سندرو سره خپل شپنیز حرکت پیلوي.

سبزه لغت:

په تازه ګلالیو او نرمو شنو شویو ډکو، شوټلو، مرغو، مرغیو او سبزو کې تېرېدل او د انسان له پښو سره د هغه تماس یا سبزه لغت هغه په زړه پورې دود دی چې زموږ د هیواد په ځینو سیمو کې یې وګړي دښتو، پټیو، کرنیزو ځمکو او د غرو لمنو ته د نوي کال په مناسبت له وتلو څخه وروسته تر سره کوي. په همدې وخت کې له تازه او عطریني هوا څخه خوند اخلي، د نازکو شنو ډکو او ګلاتو نندارې کوي، په سندرو، اتن او میلو لاس پورې کوي او هڅه کوي چې د غرونو په لمن، دښتو او میله خایونو کې چکر و وهي، قدم واخلي او نوی کال په داسې حالت کې پیل کړي چې ټول بدن یې له طبیعي ښکلاوو سره یو ځای خوځیدل پیل او د نوو شنو شویو ډکو سره د تازګۍ په ورشو ور ګډ شي. دغه په زړه پورې خوځېدل د دې مانا لري چې انسان په نوي کال کې ژوند ته د خوځیدو، کار او حرکت زېور په غاړه کوي او یواځې کار او حرکت دی چې د

فشرده پی از گاهنامه ی فرهنگی

سال ۱۳۹۲ / ۲۰۱۳

عزیزه احمدزی

افغانستان نشـانـه دو چیز می‌تواند باشد:

۱- فرهنگ، هنر و ادبیات افغانستان طی یک دهه اخیر رشد خوبی داشته است. استعدادهای هنری و ادبی توانسته اند خود را در عرصه های بین‌المللی مطرح سازند و شناخت نو و واقع بینانه از افغانستان، به جهان از دریچه هنر و ادبیات عرضه نمایند.

۲- نگاه جامعه جهانی نسبت به افغانستان تغییر یافته و توجه به قشر فرهنگی و اجتماعی بیشتر شده است.

فلم و ژمه، ساخته برمک اکرم مورد توجه زیادی قرار گرفت.

در سال گذشته ما شاهد افزایش قابل توجهی از همایش‌های فرهنگی، تجلیل از شخصیت‌های ملی و بین‌المللی، تدویر جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های عکس و نقاشی در سطح داخلی و بین‌المللی بودیم. از آن جمله می‌توان به پنجمین جشنواره فلم‌های افغانی در سویدن، نمایشگاه عکس چشم سوم (افغانستان از نگاه عکاسان افغان) در سوئیس، آلمان و ایران، نمایشگاه 'فیروز کوه' در لندن، اجرای تیاتر 'افغانستان عشق من' در برلین نام برد. همچنین نمایشگاه‌های متعدد عکس، خط و نقاشی در کابل،

جایزه آزادی اطلاع رسانی گزارشگران بدون مرز شد.

* عمر اکرم آهنگساز افغان- آمریکایی با آلبوم 'پژواک عشق' جایزه 'گرمی' بهترین آلبوم نسل جدید را در آمریکا به دست گرفت.

* برمک اکرم کارگردان و نویسنده فلم 'وژمه' برنده جایزه ساتدنس ۲۰۱۳ از آمریکا شد.

* فواد محمدی در فلم 'پچه‌های چاپ‌انداز' نامزد جایزه اسکار ۲۰۱۳ گردید.

* نجیب الله مسافر، برنده جایزه دومین عکس برتر مسابقه

جهانی انترکشن آمریکا شناخته شد.

* احمد سرمرست بنیانگذار انستیتوت ملی موسیقی افغانستان عضویت افتخاری ارکستر فیلارمونیک لندن را به دست آورد. دریافت این مقام‌ها و جوایز از سوی نهادهای بین‌المللی برای شخصیت‌های فکری و فرهنگی و اجتماعی

مهم ترین رویدادهای فرهنگی افغانستان طی سال گذشته را می‌توان در چند بخش دسته بندی کرد:

* غزنی به عنوان مرکز فرهنگ و تمدن اسلامی در سال ۲۰۱۳ شناخته شد.

سال ۲۰۱۳ برای هنر، ادبیات و فرهنگ افغانستان سال پربراری بود. هنرمندان، شاعران، نویسندگان و فرهنگیان افغانستان ده‌ها جایزه بین‌المللی را از آن خود کردند.

* در این سال محمد حسین محمدی، نویسنده 'انجیرهای سرخ مزار'، جایزه جشنواره بین‌المللی خاورمیانه و آفریقا را در فلورانس ایتالیا به دست آورد و ترجمه ایتالیایی این کتاب در پنجمین جشنواره بین‌المللی ادبیات در ونیز ایتالیا رونمایی شد. محمد شریف سعیدی جایزه بنیاد نویسندگان سویدن را از خود کرد.

* سکینه یعقوبی، رنسیس انیستیتوت آموزشی افغان جایزه یک میلیون دلاری 'اوپس' سال ۲۰۱۳ را از آن خود کرد.

* نجیبه ایوبی، مدیر گروه 'کلید' جایزه شجاعت در خبرنگاری را از سوی بنیاد بین‌المللی رسانه های زنان به دست آورد.

* روزنامه هشت صبح برنده

هرات، غزني، باميان، مزار شريف، لوگر، کندوز و جلال آباد، جشنواره فلم 'مهرگان'، دومين جشنواره فلم حقوق بشر، جشنواره نوروزي 'سيمرغ'، نخستين جشنواره فلم زنان در هرات، دومين همایش ادبيات داد خواهی، همایش ادبی و ژانرهای تشنه، جشنواره ادبیات معاصر در جلال آباد، اعمار پروژه نوروز ۹۳ در پغمان، حضور شخصیت‌های فرهنگی در کشور و نیز یادکرد از شخصیت‌های ملی و بین‌المللی چون مولانا، خیام، اقبال از جمله فعالیت‌هایی بود که قابل یاد آوریت.

مروری بر رویدادهای فرهنگی مذکور می‌رساند که توجه جامعه و مردم به ویژه نسل نو افغانستان به مسایل فکری و فرهنگی نسبت به سال‌های پیش افزایش یافته است. استقبال نسل جوان از برگزاری چنین همایش‌ها و نمایشگاه‌های هنری نشان از رویکرد جدید جامعه افغانی به مسایل فکری و فرهنگی می‌دهد.

* چاپ و نشر:

در سال ۲۰۱۳ ما شاهد افزایش چاپخانه‌ها در کابل و ولایت‌های دیگر بودیم. با وجود این، وضعیت چاپ و نشر هنوز نتوانسته مطلوبیت کافی به دست آورد. نبود متخصصین ورزیده و فقدان سیستم درست چاپ، از مشکلات اساسی آن به شمار می‌رود. به همین سبب بیشتر کتاب‌ها از بیرون

(عمدتاً پاکستان و ایران..).
وارد افغانستان می‌گردد.

بیشترین موضوعاتی هم که خریداران کتاب را به جانب خود می‌کشاند موضوعات درسی پوهنتون است. * مسوول یکی از چاپخانه‌های فعال در کابل می‌گوید: کتاب‌های درسی به ویژه کتاب‌های حقوقی و تاریخی بیشتر خریدار دارد و ۳۰ درصد از کتاب‌های چاپ جدید را ادبیات تشکیل می‌دهد.

مطبعه 'زریاب' که در سال ۲۰۱۳ در کابل آغاز به فعالیت کرد و عمدتاً کتاب‌های ادبی نشر می‌کند، ۱۰ داستان و ۴ مجموعه شعر را به چاپ رسانده است. مطبعه تاک نیز که اغلب در حوزه ادبیات فعالیت دارد، ۱۵ جلد کتاب ادبی نشر کرده که بیشتر آن را داستان تشکیل می‌دهد. در همین راستا افغانستان پنج نمایشگاه کتاب در داخل و خارج برگزار کرده است.

آنطوری که گفته میشود خرید و چاپ کتاب نسبت به سال ۲۰۱۲ افت داشته است. دلیل این امر را اوضاع سیاسی به ویژه سال ۲۰۱۴ می‌دانند. اما به نظر می‌رسد در کنار این، کاهش شغل و درآمد، فقر و نبود سیستم توسعه فرهنگی نیز عوامل دیگری میباشند که بر روند کاهش چاپ و نشر و خرید کتاب تأثیر گذار بوده اند.

* موسیقی و هنر:

عبدالقیوم بیسند پدر تیاتر افغانستان در چهاردهم قوس ۱۳۹۲ در سن ۸۵ سالگی در اثر بیماری کلیه چشم از جهان

پوشید. او به دلیل فعالیت طولانی مدت در عرصه تیاتر، پدر تیاتر افغانستان خوانده شده است. تیاتر افغانستان سال‌ها از فعالیت بازمانده بود. با آمدن حکومت جدید دوباره فعالیتش را آغاز کرد و فیس‌توال‌هایی را نیز در داخل کشور دایر نمود. بیسند یکی از تأثیرگذارترین فرد در این میان به حساب می‌آید. اینکه با رفتن او تیاترست‌های افغانستان چه می‌کنند، زمان، مشخص خواهد کرد؟

* نصر الله حافظ شاعر و روزنامه‌نگار برجسته پشتو در سن ۸۲ سالگی دیده از دنیا پوشید. او ۵۰ سال از عمر خود را در رادیو افغانستان سپری کرد، اشعار و ترانه‌های زیادی برای آهنگسازان رادیو افغانستان سرود و جوایز مختلفی را نیز از آن خود نمود. از آنچه گذشت روشن می‌گردد که افغانستان از یک سو با چالش‌های عمده در عرصه فرهنگ و هنر رو به روست اما از سوی دیگر نسبت به سال‌های پیش در موقعیت برتری قرار دارد.

به دست آوردن جوایز و مقام‌های متعدد از سوی هنرمندان و فرهنگیان در سطح بین‌المللی گواه این امر است که این کشور در عرصه فعالیت‌های فکری، فرهنگی، هنری و ادبی روند صعودی خود را می‌پیماید و تلاش‌های انفرادی هنرمندان و فرهنگیان در این امر می‌تواند افغانستان را در جهان در موقعیت بهتری قرار دهد.

سمیع الله سمیع

د فرهنگیانو اوسنۍ ته پاملرنه کيږي

وکړي او د یو شمېر هغه فرهنگیانو سره چې د ژوند ډېره برخه یې خپلو خلکو ته په خدمت کې تېره کړې ده او اوس د سن د کهولت له امله نه شي کولای چې خپل هنر ته دوام ورکړي نغدې مرسته وکړي او په هره میاشت کې یې د دوی په واک کې ورکړي ددغه رنگه نیک نیت په سرته رسولو سره تېر کال د ملي راډیو تلوېزیون د درانه مشر زرین انخور په وړاندیز او د اطلاعاتو او کلتور د وزیر سید مخدوم رهین په منظوری د ملي راډیو تلوېزیون په یو شمېر پخوانیو او وتلو سندرغاړو چې زیات عمر یې په ملي راډیو تلوېزیون کې د خلکو په خدمت کې تېر کړیدی، د ژوند تر اخره پورې په هره میاشت کې د لس زره افغانی هر یوه ته وټاکلې، چې په تېر کال کې نوموړي سندرغاړي میاشت په میاشت ترې برخمن شول! د همدغه پېر-رزوینې له مخې دا دی سر کال هم د ملي

دود او دستور د پېژندنې لپاره وخت په وخت گټور پروگرامونه خپاره کړي. او هم د هېواد، د ټولو ژبو د پرمختیا او ترویج لپاره کولې گامونه واخلي، چې له نیکه مرغه په دغه برخه کې د هېواد ټول خلک له کوم توپیر نه پرته خپل خان د هېواد، په ټولو رسنیو کې ویني. دولت په تېرو ۱۳ کلونو کې وکولای شول، چې د هېواد، د ټولو رسنیو لپاره د کار او فعالیت شرایط برابر کړي او تر اوسه پورې هېڅ رسنی له سقوط سره نه ده مخامخ شوې. دولت د رسنیو له کار او فعالیت څخه د څارنې په موخه یو کمپسیون ټاکلی دی چې د بیان د آزادۍ د قانون په چوکاټ کې د رسنیو د خپرونو بهیر په کلکه څاري او وخت په وخت ورته لازمي لارښوونې کوي. دولت داهم په کلکه پتیبلی ده چې د ژوند په هر قدم کې د هېواد، د فرهنگیانو لپاره ژوند څخه کلکه پاملرنه

لکه څنگه چې د افغانستان اسلامي جمهوریت په تېرو ۱۳ کلونو کې په سیاسي، اقتصادي، او اجتماعي برخو کې د پام وړ پرمختگونه کړيدي، همدارنگه یې په فرهنگي برخه کې هم د پام وړ پرمختگونه کړي او په دغه برخه کې زیاتي لاسته راوړنې لري. نن ورځ مونږ وینو چې د بیان د آزادۍ د قانون په رڼا کې په ټول هېواد کې ۲۲۰ راډیوگانې، ۸۹ تلوېزیونونه چې ۳۵ یې په کابل کې او ۱۰۰۰ چاپي رسنۍ په کار لگیا دي، چې په دغه رسنیو کې یو زیات شمېر لیکوالان، ژورنالېستان، سندرغاړي، موسیقي دانان، شاعران، انخوږگران، او نور فرهنگیان خپل هېواد او خلکو ته د خدمت په لاره کې نه سترې کېدونکې هلې ځلې کوي. له بلې خوا، نوموړي رسنۍ د خپلو خپرونو په بهیر کې هڅه کوي چې د ملي یووالي په ساتلو سره په هېواد کې د ټولو مېشتو قومونو د

دوا مداره مرستې کلکه اراده لري. مونږ بايد و منو چې د افغانستان په تېر تاريخ کې دا لومړی ځل دی، چې ادیبان، شاعران، لیکوالان، او کار پوهان په دولتي عالي مډالونو سره ستايل کېږي او د دوی له هڅو څخه قدر دانی کېږي. د جمهور رییس ددغه رنگ پېرزویني څخه د هېواد، ټولو فرهنگیانو ته دا ډاډ پیدا شو،

له مخې د یو شمېر هغه لیکوالانو، ادیبانو، شاعرانو او کار پوهانو لپاره چې د خپل ژوند زیاته برخه یې د هر اړخیزو او زړه سواندو هڅو، علمی څېړنو او د تالیفاتو د رامینځته کولو لپاره تېره کړېده د یو وړاندیز په ترڅ کې د نوموړو لپاره د روان کال د وري د میاشتې په ۱۱ مه د جمهور رییس

راډیو ټلوېزیون د درانه مشر زرین انځور د تېر کال د دود له مخې د یو شمېر سندر غاړو لپاره چې د ملي راډیو ټلوېزیون سره یې د ژوند زیاته برخه د خپلو خلکو د خوشالولو لپاره په سندرو ویلو تېره کړېده، د یو وړاندیز په ترڅ کې چې د اطلاعاتو او کلتور وزیر سید مخدوم رهین له خوا ومنل شو، بیا

چې د دوی کار او فعالیت ته تل د قدر په سترګه لیدل کېږي، او کېدای شي چې په راتلونکي کې په کال کې په هېواد کې یوه ورځ د فرهنگ دستایلو په نوم و نومول شي، او هم په دغه ورځ د هېواد یو شمېر فرهنگیان د خپلو فرهنگي کارونو له امله په دولتي عالي مډالونو نغدي سوغاتونو او ستاینلیکونو سره ولمانځل شي.

حامد کرزي له خوا په دولتي او عالي مډالونو وستايل شول. د جمهور رییس له دغه رنگه پېرزویني څخه دا په ډاګه کېږي چې دولت د ژوند په هر قدم کې د هېواد، د بډایه فرهنگ د ودې او ساتنې لپاره کلکه هڅه کوي او د خپلو فرهنگیانو د ژوند د ستونزو په لېږي کولو کې د

هم ۲۱ تنو سندرغاړو ته د ژوند تر آخره پورې هر یوه ته د میاشتې لس زره افغانی مرسته ومنل شوه. چې د سندرغاړو له خوا، په ډېره قدر دانی سره د یوې مېلمستیا په ترڅ کې ومنل شوه. له بلې خوا، د جمهور رییس د فرهنگي چارو مشاور وزیر درانه لیکوال زلمي هېواد مل هم ددغه دود

محمد موسی رادمنش

نوروز خجسته لوز

خاصیت دار ویش سکه نماینده شهر یور سنبله ماه ششم سال خورشیدی و امشا سپند (عنوان هفت فرشته افسانوی) آب، نمودار صفا، ماهی نمایانگر تحویل برج حوت، تخم مرغ نماینده نطفه و اشاره به زایش انسان، گل بید، مشک و سمنک بیانگر نطفه گیاهی، سیب و انار بخوردانه های اسفند برای دفع زخم چشم و خواندن دعا و نگاه کردن در آینه نمودار به شکل یافتن انسهانها بود. در نوروز یعنی نخستین روز بهار، آفتاب به برج بره در میآید و روز و شب برابر میگردد که هوا نه گرم است و نه سرد، به گفته ابوریحان بیرونی در کتاب (التفهیم) نوروز نخستین روز است از فروردین ماه و از این جهت نوروز نام کردند. زیرا که پیشانی سال نو است، مردم ما از گاه باستان شادمانه به پیشواز نوروز می شتابند و مقدمش را گرامی میدارند چرا که نوروز پیام آور بهروزی به سوی زنده گی نوین است این روز را میتوان آینه صلح و صفا و مودت هم نامید برای اینکه در نوروز به رسم نیاکان غبار کدورت را از خانه جانها می زدایند و کانون وجود را جایگاه محبت و پاکیزه گیها میگرددانند.

در این روز خجسته منزلها را منزه می سازند (خانه تکانی میکنند) داشته های دیرینه را به دور می ریزند و در شعاع آشتی و دوستی دو ستانه راه زنده گی می پویند. راهی به سوی خوشبختی و سعادت باکار و همکاری و همیاری و همراهی هم ..

از نوروز، خجسته روز، که نوروز، رمز پایداری و راز ماندگاری انسان با طبیعت است که از این بابت به نام فلسفه وجود نوروز یاد میشود.

کار کردن ایجاد گری را ارج میگذاریم زیرا کار راحتی میآورد راحت خاستگاه سعادت است پس چرا روزگار را به خیره بگذرانیم کاری می کنیم تا سعادت عام گردد و راحت از آن همه، همه باهم و در کنار هم و همپا با هم.... روز های نوروز خجسته روزهایی است که مردم با فرهنگ ما به گونه های مختلف با خجستگی ها پاکیزه گیها لباس نو میپوشند، با رسم دیرینه فرهنگی نامزادان به خانه نامزد شان

سرمای سرد زمستان با همه سرسختی و شقاوت ها در قالب خاطرات سردش به سر رسید روزنه بی درخشندگی آفتاب و گرمای دل انگیز زنده گی در صفحه نو جوشش حیات نوینی را به بشارت نشست. اشعه پر فروغ صفحه نو، فصل نو در آینه صور خیال پیوند خورد و پندوک زد، نور محبت بر فروخت و آنگاه آوازه بی به گوشها طنین انداز شد که بهار آمده و نوروز دامن سبز رنگش را در اقلیم طبیعت با صفا و مهر پرور چی زیبا گسترده. باید دانست که ترکیب کلمه نوروز از دو کلمه (نو) و (روز) تشکیل شده است، بدین ترتیب نوروز آغاز تحولی مثبت در جامعه آن روز بوده است.

نوروز به معنی روز نو است به نقل از اسطوره ها، این دو روز باشد. یکی نوروز (عامه) و دیگری نوروز (خاصه) نوروز عامه اول غره ماه فروردین بود که آمدن نیر اعظم به برج بره و ابتدای فصل بهار است و نوروز کوچک و نوروز صغیر هم نامند در تسمیه این روز به نوروز دو وجه به نظر آمد اول آن است که حق سبحانه و تعالی عالم و آدم را در این روز آفرید و امر کرد کواکب را به سیر کردن از اول برج بره، پس این روز را نوروز گویند وجه ثانی آن جمشید که او اول جم نام داشت و عربان او را منو شلح میگویند سیر عالم میکرد چون به اذربایجان رسید فرمود تخت مرصعی را بر جای بلندی روبه جانب مشرق گزارند و خود تاج مرصعی بر سر نهاده بر آن تخت بنشینند همینکه آفتاب طلوع کردو پرتوش بر آن تاج و تخت افتاد شعاعی در غایت روشنی پدید آمد مردمان از آن شادمان شدند و گفتند این روز نو است و جشن عظیم گرفتند.

در دوره های دور در میهن مان افغانستان به یمن این روز به شمار عدد ۷ که تعداد فرشتگان مقرب و جاویدان افسانوی بوده است هفت قاب یاسینی از بهترین نوع قابها و سینی ها به خوان نوروزی می نهادند، ارزشمندترین قاب سفره نوروزی سبزی بوده است که نشانه برکت و رویش گیاه میباشد، قابهای دیگر سفره شیرینی و نان سیر به خاطر

به کوشش سرو ميگويد که يـاـر بر دوبر آمد
بنفشه پيش نيلوفـر در آمد که مبارک باد
که زردی رفت و خشکی رفت و عمر پايدار آمد
بلی ! استاد سخن سعدي شیرين بيان در وصف
نوروزبهار و طراوت و شادابی اين فصل چکامه غرا
و روح نوازی سروده که در لابه لای آن مزید
بر شمارش محاسن و زیبایی های رویش و بالنده گی
گل و سبزه و ساير مظاهر دلنشين کره خاکی ، صانع
و خلق کننده آنها را به تمجید و توصيف گرفته است.
خـبـرت هست که مرغان چمن می گویند
آخر ای خفته سر از خواب جهالت بر دار
هر کی امـروز تـبـینـد اثر قدرت او
غالـب آن است که فر داش نبیند دیدار
تاکی آخر چو بنفشه سـر غفلت در پيش
حیـر ف باشد که تو در خوابی و نرگس بيدار
فضای دلنشين و گوارایی سال نو، نوروز ، خجسته
روز که دشت و دمن همه، سبز، سبز و روی اين فرش
سبز، نمودی گل های لاله بر زیبایی و طراوت فصل
تازه بهاری چی شکوه و جلال دارد که شاعر شیرين
کلام ما در بدرکابلی، در اين نوروز خجسته
اندر مهربوری چی خوش سروده دارد.

ساقیـا می به لبـم از خم و پیمانه بده
می سـرخم به مثال لب جانانه بده
هر کی خواهد بچشد بی غـشش و رندانه بده
فصل عـیش و طرب است خیز دلیرانه بده
که نگارم به توصـف عشوه و تمکین آمد
قدح انـدر کفش از باده دیرین آمد
(در بدر کابلی)

به آرزوی اینکه نوروز ، خجسته روز با سیمای تازه
اش و وزش نسیم بهاری، ریزش باران شفاف فصل
تازه، مردم سرزمین ما با تجارب و اندوخته ای
روز گاران نیات پاک شانرا با همدستی، همدلی،
همصدایی با وحدت نظر، همگرایی به سمت فارغ از
کشمکشها، در یک کاروان واحد شریک شده آهنگ
زیبای سعادت همگانی بنوازند و راه روشن را با بالنده
گی و اندیشه سالم پيش روند تا گل خوشبختی روی
لبان هر یک شگوفه زند، ثمر دهدو شادمانی بستر
آرامش و استقرار صلح را برای کاربرتر ، زنده گی
نو، برای همه گان به ارمغان آوریم.

تحفه ها (ماهی، جلیبی و کله‌چه های رنگین، لباس نو
و میوه) میبرند، همچنان خانواده ها هفت میوه روی
سفره آماده میکنند. به اشتیاق تمام به صرف آن
میپردازند. با دیدگاه های دیگر سال نو را با میله
های نوروزی چون جشن دهقان مسابقات ورزشی ،
نیزه زنی، میله یزکشی... جشن معارف بازی های
اطفال که با لباس های رنگارنگ با بزرگان خویش
به میله گاه ها میروند و همچنان مردم ما جوقه
جوقه به زیارتگاه ها شهر مولاعلی (مزار شریف)
شهادی صالحین و تمیم صاحب انصار کابل و دیگر
اماکن مقدسه رفته از بارگاه ایزد متعال خواهان زنده
گی مرفه شده روز اول سال را با خوشی و سرورپی
میگیرند ، چنانچه امسال ۱۳۹۳ نو روز خجسته
روز با تدویر مراسم و آماده گی های قبل از قبل به
تپه پغمان که از سوی وزارت اطلاعات و فرهنگ،
ریاست انکشاف و بازاریابی گـر خندوی رادیو
تلویزیون ملی و دیگر ارگان های مربوط همچو
وزارت زراعت و مالداري، وزارت معارف، وزارت
امور زنان، شاروالی کابل، وزارت امور داخله با
سهام گیری فعال فرهنگیان، نوروز را با میله
نوروزی که نشانه از فرهنگ رسم و رواجها، اند.
نمایشات موسیقی و جشنواره های هنـری
مشاعره، پارچه های ادبی از نویسنده گان نوروز
را که جشن زایش و رویش و آفرینش طبیعت است
گرامی دانسته برای آینده روشن و سعادت مند تجلیل
می نمودند.

اندر باب این رسم عنعنه پسندیده نوروز ، خجسته
روز که در قبال خود دوستی، مهر پروری و شادمانی
و شاد زیستن دارد. فرهنگیان و شاعران نیز با
دوبیتی ها و سروده های زیبا از نوروز با تخیلات
فکری شان چنین استقبال کرده اند.

مولانای بزرگوار آمد، آمد بهار را (نوروز) در
سروده زیبایش چی خوش بیان داشته است.

بهار آمد، بهار آمد بهار خوش عذار آمد
خوش و سر سبز شد عالم روان لاله زار آمد
ز سوسن بشنو ای ریحان، که سوسن صد زبان دارد
به دست آب و گل بنگـر که پر نقش و نگار
آمد

گل از سرین همی پرسد که چون بودی در این غربت
همی گوید.....د خوشم زیرا خوشیها
زان دیار آمد

سمن باسرو میگوید که مستانه همی رقصی

داکتر لطيف بهاند

سليمان لايق

او د هغه شعر

کله کله مي زړه غواړي ووايي چې د لايق شعر او په هېواد کې فرهنگي اوښتون سره همزولي دي. که له دې وړاندې لار شم او ووايم چې لايق او اوښتون د يوې خبرې دوه معناوې دي. لايق د شعر، هغه شعر چې د زرو نه زياتو کلونو په اوږدو کې يې تکراري زورمضمون او دهغه دروند پېټې جبراً په اوږو بار و، دخپل هنر په گانو وگانه او هغه ته يې نوې معني، نوې مضمون او نوې روح وبانسه.

هغه نه يوازې دښتو شعر معني، بلکې اداني چې له زرو نه زيات کاله هغه په کې ايسار شوي و، په زړورتيا ماتې او بدلې کړې.

لايق چې دخپلې ژبې، خوږې اداگانې، ترټولو عاطفي احساسات، د کليوالو نارونازک خيالونه، د غرونو او درو د مستو شپنو د درو نه تکراريدونکي نغمې، دغرونو غږيدونکي چوپټيا، په دې غرونو کې د مېشتوگيدرو، زمريانو، لېوانو او يا مستو او نه ايلېدونکو زلميانو آوازونه، د ويالو او دريابونو د سپېڅلو اوبو دمستو څپو د غېږ په غېږ کېدو مينې، د تورو، سپينو، سرو او خړو وريخوپاي ته نه رسېدوکی مندې، گواښونه، غضبونه او يا بارانونه، ټول او ټول په خپلو شعرونو، په خپلو نارو، په خپلو بيتونو، په خپلو هجوو، په خپلو غزلونو او قصيدو کې را مرورلي دي، دخپل شعر ژبه يې، داسې رنگينه کړې ده چې، د رنگونو هم له هغه نه سترگې سوخي.

دوينا او لهجې له پلوه، دده او نورو تر منځ توپير، ځمکه او آسمان دي. د نويو معناوو لټونه، په ځانگړي توگه د پوهې وړ، خو غوره او له نازکخيالي نه د ډکو تشبېهاتو، استعارو او کنايو

په پښتو ادب کې د طبيعت انځور، له کتابه:

د چا خوښېږي او که نه يې خوښېږي، که يې غواړي او که نه يې غواړي، که څوک يې مني او که نه يې مني، سليمان لايق په تېرو پنځوسو کالونو کې د افغانستان په تېره بيا به په پښتو ادب کې له غوره نه غوره شاعر پاتې شوی دی.

داسې برېښي چې لايق په خټه شاعر دی. د هغه طبيعت نازکخياله دی. د هغه شعر، د هغه د روان او احساس لويه برخه او د هغه د ناوليل شوي مينې نښه ده:

مينه پټ اور دی، بس کار بدلې نه شی
پيل لری، تمام بدلای نه شی
لکه د گل د گونگو عطرو په څېر
څپې و هي، تصوبر بدلای نه شی
دا به آن هغه کسان هم راسره ومني چې د لايق ځيني کره وړه يې نه خوښېږي، چې زياتره وخت د لايق خبرې، اترې، يا جرگې مرکې د ځينو له شعرونو نه، زياته شعري جذبه لري.

دهغه شعر خو کله کله دسياسي، ټولنيزو، بربندو تصويرونو او مينه ناکوخيالونو د شېبو داسې گډ معجون دی، چې هر لوستونکی يا اوريدونکی لمسوي او يو ځانگړی، اغيز او احساس وربښی.

دې ويل اگاه يم په دې در به درو زه
 ماويل زخمي زړه به مې څوک دارو درمل کړي
 دې ويل په بشکلو او خوړو خبرو زه
 ما ويل درست عمر مې په داد و فرياد تېر شه
 دې ويل اگاه يم په دې بي اثارو زه
 ما ويل په سينه دې دوه کوټري دي رپېري
 پرې مې رده چې لوبم په دې دوو کوټرو زه
 وړانه له خندا شوه ويل يې نه نه نه نه!
 څوکي به در نه کړم د دې دوو وزرو زه
 ما ويل که مړ شم کوم نظر به مې ژوندی کړي:
 دې ويل په دغو دواړو جادوگرو زه
 ما ويل رقيبانو را تريخ کړی زما کام دی
 دې ويل چې خوږ بي کم په سرو شکرو زه
 دې ويل زما په گريوان نشته مرغلي
 ما ويل جړ او بي کم په مرغلو زه
 دې ويل ملايان زموږ په مينه خبر شوي
 ما ويل خبر يم په دې بي خبرو زه
 دې ويل په بناړ کې وفادار ملگري نشته
 ما ويل چې خیر دی، د غرو کمرو زه
 د چونغر دوهم چاپ، اتلسم مخ
 د لایق په اړه ليکنه ځکه گرانه ده، چې هغه هم
 ملا دی، هم چاپ لاری، هم پوهان دی هم
 اديب، هم اکاډميسين دی هم شاعر، هم په اسلامي
 تصوف پوهېږي او هم په ماتريالستي ديالتيک او
 تاريخ.

خو لایق په شعر کې، په شاعرۍ کې، په تخليق
 کې خپل ژوند لري، خپل قانون لري، داسې ژوند
 او قانون چې پخوانو او زموږ زياتره هممهاله
 شاعران سره له خپل ټول توان نه، دنا څرگندو
 گواښونو له گواښه هغو ته غاړه نه ږدي.
 بيا ساقی راغلی ترڅو میو ته بلل کوي
 اور يې په پيالو کې اچولی ازمويل کوي
 ساز نن بل اواز، بله نغمه، بله مزه لري
 عصر زيږولي د ذوقونو سمول کوي
 خوند د زاهدانو له تقوی څخه وتلی دی
 زهد ریايي شو د زهادو شرمول کوي
 د چونغر دوهم چاپ، څورلسم مخ

پاتې برخه (۴۸)

کارونه، د مفاهیمو ساده بیان، د ډېرو سوچه، ولسي
 او ان ورکو کلمو یا اصطلاحاتو راوړل، په ځینې
 وختونو کې مبـالغې، اغراق او غلو ته د
 دغو تشبېهاتو هنري رسول، د شعر په شاعرانه
 خوږوالي کې د فصاحت او بلاغت په مرستې د
 ترکیبونو، جملو او بیـتونو خوړول، له همدې
 لغتونو او ترکیبونو نه شاعرانه امپل جوړول او
 دهغو او بدل، ددغو یادو شویو ټکو په پام کې
 نیولو سره د شعر لیکل د لایق د شعر او شاعرۍ
 یو څه ځانگړې ځانگړتیاوي دي او دهغه د
 هنري لارې، یا سبک غوره، غوره والی.

د لایق په شعر کې ځینې داسې کلمات، ترکیبونه،
 اصطلاحات او مفاهیم وینو چې تر ده پورې په
 پښتو شعر کې چا داسې نه و کارولي.

هغه د پښتو شعر لاره د نوښت لورې ته بدله
 کړه. هغه د پښتو شعر په تېره بیا دهغه غزل، د
 څو پېړیو تکراري مضمون، ځنې، اوربل
 ، سپورمی، انگي، زلفي او بنامار له منگولو
 وژغوره.

د پښتو ادب په تاریخ کې، له خوشال بابا نه
 وروسته تر لایقه پورې، پر پښتو شعر داسې یو
 دود واکمن او لاسبري و چې په ډېرو خبرو، ان
 په مینه ناک شعر او غندنه کې يې هم د
 شاعر لاس لنداوه.

هغه، هاغه نالیکلی، بندیز، چې له پیدایښته، په پښتو
 شعر لاسبری و، مات کړ:

د رستم لار:

نیمه شپه را وخته کوټي ته یوه نجلی
 پاکه لکه گل او رمنده لکه هوسی
 ملا باندي يې خوړنده، د ځنو توره توره
 شونډو نه يې سره برېښنا خوره د خونکاری
 یادونه او درمنډونه ۴۸ مخ

هغه په خپل شعر کې، د پښتو ژبې هغه غښتلوب
 راسپړي، چې د مینې د انداز د نه بیانېدونکو شپېو
 د بیان لپاره يې لري. دا هغه راز دی چې انسان
 يې د گرانښت او مینې، د بې پایه گرانښت او
 مینې لپاره په ځان کې نغښتی لري .

عاشقانه ټپوس:

ما ويل په پښومې درست جهان در پسې و غوښت

داکتر شمس الحق آريان فر

مقام خوره

ودانشي

د فرهنگ و آيين

مي دانند او اوستا را کتابي مي دانند که در آن سخن از اهورا مزدا و يا خدای واحد است. البته محققان اين قول را نمي پذيرند و مزد يسنا را ثنويت و يا آتش پرستي مي دانند که ادعای شان مورد بحث و مناقشه است. در اوستا همه جا ، ستايش خرد است و توجه همه در راه رسيدن به آن دريشت ها، آمده است:

” اي راست ترين علم مزدا، آفريده مقدس ، اگر در پيش باشي منتظر من بمان و اگر در دنبال باشي خود را بمن برسان. و در کتاب عصر اوستا ، شپيگل و ديگران از قول زردشت چنين نقل مي کنند:

و دستاور دنياي مدرن پذيرا گردد.

حربه نخستين اراده ات را تضعيف مي کند و ذهن و دماغت را آماده پذيريش بذر ديگران مي سازد و حربه دوم ، نهال هرزگي را غرس مي کند، اينجاست که در مزرعه ي ما، کشت اجانب به بازمي نشيند و همه در خود باختگي ، مستهک کار ديگران مي گرديم و طي ساليان خويشتن خويش را فراموش مي کنيم و از داشته هاي خويش در ناگاهي احساس خجلت مي نماييم.

نگرشي بر روند فرهنگي اين خاک بطلان اين باور را تسجيل مي کند.

پارينه ترين فرهنگ با ريفته در اين خطه ، فرهنگ اوستايي است ، اوستا را زردشت در بلخ باستاني و يا به قول پژوهشگر تاجيک يوسف يعقوب اف در سمنگان امروز ، براي رهنمايي بشر آورد.

برخي از پژوهشگران آيين مزديسنا را ، آيين يکتاپرستي و زردشت را پيام آور اين دين

دانش و هنر و خرد گرایی در جامعه معاصر ما، بادوشيوه و ياباتيغ دودم به انتحار کشيده مي شود.

باورهاي و يادکرد هايي عنوان مي گردد در اين راستا که فرهنگ و آيين اين خطه از آغاز سرسازش و آشتي

باخرد و دانش نداشته است بيسوادي و عقب مانده گي زيستمندان اين خاک ريشه در باور و فرهنگ شان دارد که نابخردان و کم آگاهان آرام آرام به پذيرفتن اين اصل آماده گرديده است.

حربه ديگر ، تبليغ ابتذال و پوچي و بهيوه دگيست تاجوان بريده از فرهنگ خودي، اين پديده را به عنوان تحفه

وتأکیدگر دیده است که هیچگاه کسی که می داند بآنکه نمی داند، برابر نیست .

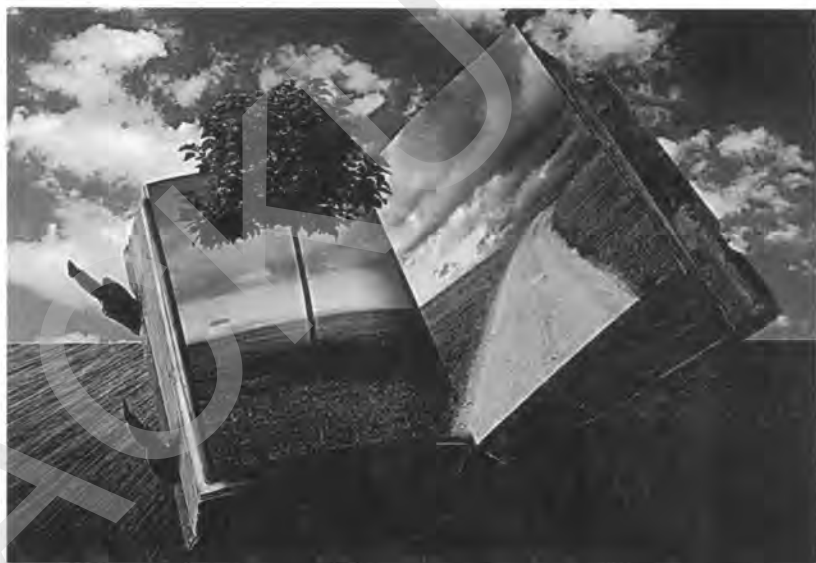
نگاهی به احادیث پیامبر بزرگ اسلام، روشن می سازد که برتر از علم و عالم چیزی و موجودی در جهان نیست.

کسی که قلمی بتر اشد و بآن در باب علم و دانش چیزی بنویسد، خدا درختی در بهشت به او عطای کند (حدیث) آن که بمیرد دفتر و دواتها از خود بجا می گذارد به بهشت در آید (حدیث) مؤمن که بمیرد و ورقه از علم و دانش بجای گذارد، آن ورقه در روز قیامت پرده مانعی میان او و آتش خواهد شد. (حدیث)

خدایه دانشجویی که در پی تحقیق علم رود به هر حرفی که بشنود یا بنویسد، شهری در بهشت به او بدهد (حدیث) سه چیز است که حجابها را پاره نموده به پیشگاه خدای رسد: صدای گردش قلمهای دانشمندان به هنگام نوشتن، صدای قدمهای مجاهدان در میدان جهاد و صدای چرخ نخ ریزی زنان پاکدامن (حدیث) دانش مانند شکار و نجیر رمنده است و نوشتن قید و بند آنست (حدیث)

ادامه دارد

تأکید بر فرآگیری دانش و خرد را تا آنجا بلند برده است که اسلام را دینی می یابی، خردگرا و استوار بر علم و دانش، برخلاف ادعای مدعیان که اسلام و یادین را با علم در تناقض می دانند و چنین نتیجه می گیرند که اگر علم می خواهید، دین را رها کنید و اگر دین می خواهید از علم بهره نخواهید یافت.

آیات کلام آسمانی، احادیث نبوی و روایات صدر اسلام، همه نادرستی ادعای معاندان را ثابت نموده است به گونه نمونه یاد آور می شویم. بگو آیبرابرندکسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند. بگو، آیا برابرند کور و بینا آیا برابر است ظلمت و نور در این آیات متبر که علم به بینایی و نور تشبیه گردیده... ده وجهالت به کوری و تاریکی

«اگر شخص بیگانه یا هم کیش یا برادر یا دوست برای تحصیل دانش و هنرنزد شما آید، اورا بپذیرید و آنچه خواهد بیاموزید»

اگر آئین پاران ما چنین است، دین مقدس اسلام که جاگزین آن گردید، وسیع تر و ژرفتر به این نکته توجه داشته است. اسلام آیین توحیدی و آسمانیست. در ادیان آسمانی قبل از اسلام نیز

برآموزش خرد و دانش از سوی آفریدگار تأکید گردیده است.

در تورات می خوانیم: ای موسی تعظیم کن حکمت را. در زبور داود علیه السلام آمده است: یا داود هر کجا که غافل می بینی اورا خدمت کن. در انجیل آمده است: بگوئید علم را، بیاموزید .

اما اسلام که کاملترین و آخرین دین آسمانی است،

د پکتیکا راډيو او تلويزيون لنډه پيژندنه

صفت الله حکمی

(۱۰kw) په طاقت په منځنی څپو کې فعاله کړه، خو بدبختانه د ځينو تخنیکي ستونزو له امله ونه توانیده چې ددی دستگاه له لاری نشرات وکړی.

چې بیا وروسته د اطلاعاتو او کلتور وزارت او د بی بی سی نړیوالی راډيو د تړون له مخی چې په ۱۳۸۸ کې لاسلیک شوی وو په دی ولایت کې د پکتیکا ملي راډيو د ۱۳۸۹ کال د عقرب د میاشتی په ۲۳ نیټه د (۳۰۰) واټه په طاقت د (FM۹۳.۲) میگاهرتس څپو کې ازمايښتی څپرونو پیل وکړ، چې ددی ولایت ډیری سیمي یې تر خپل نشراتی پوښښ لاندی راوستی. په لومړیو وختونو کې د پکتیکا ملي راډيو ټول تشکېل ۱۰ تنه وو، د راډيو تلويزيون امر، مدیر اداری، د نشراتو لوی مدیريت، د تخنیک لوی مدیريت،

د تخنیک فرستنده لوی مدیريت، خبرنگار، عضو تخنیک، متعمد نقدی جنسی، ډرایور او ملازم وو، چې له پورتنیو بستونو څخه یې یوازی د تخنیک لوی مدیريت، خبرنگار، متعمد، ډرایور او ملازم خپلی دندی پر مخ بیولی،

سلېمانخېل، خروتي، خدران، وزیر، اندر، اورگوني، سلېمانخي او دېگان یې مهشور قومونه دي. د کلیو شمېر یې ۲۳۷۰ دی او دمرکز په ګډون یې هره ولسوالی قومي شورا لري. د حامد کرزي د نوي حکومت په راتلو سره په دغه ولایت کې هم د نورو ولایتونو په څېر یو شمېر خپلواکو او دولتي رسنیو فعالیت پیل کړی دی. دا مهال په دی ولایت کې یوه دولتي او دري خصوصي راډيو گانې فعالیت کوي، دولتي یې پکتیکا ملي راډيو او خصوصي یې لیمه ایف ایم، پښتون غږ او مېلمه راډيو نومېږي.

په دی وروستیو کې د پکتیکا ملي راډيو تر څنگ د پکتیکا ملي تلويزيون هم په فعالیت شروع کړی ده، پکتیکا ملي تلويزيون یوازینی انځوریزه رسنی ده چې په دی ولایت کې یې د لومړی ځل لپاره رسمی نشرات پیل کړی.

په راډيوگانو او تلويزيون سربیره یوشمېر چاپي رسنی هم په دی ولایت کې فعالیت کوي، لکه پکتیکا مجله، بښرنې جرېده او مېلمه مجله.

د پکتیکا ملي راډيو تلويزيون لنډه پېژندنه .

د پکتیکا ملي راډيو تلويزيون تاریخچه دومره اوږده نده خو په لنډه توگه ویلی شو چه د پکتیکا ملي راډيو په ۱۳۸۶ کال په دی ولایت کې میشت ولایتی بیا رغونی ډلی په مالی مرسته د

پکتیکا د هېواد سوېل ختیځ ته پروت ولایت دی، چې مېشتو وگړو یې د تاریخ په اوږدو کې د هېواد په جوړښت او دفاع کې ټاکونکي ونډه لرلي ده. د پکتیکا ولایت شمال او شمال لوېدیځ ته غزني او د لوېدیځ په یوه

څنډه کی یې زابل او د پاکستان هېواد د بلوچستان ایالت موقعیت لري، سوېل او سوېل لوېدیځ ته له شمالي او سوېلي وزیرستان سره اوږده پوله لري، دغه ولایت له مرکز کابل څخه ۲۱۰ کیلومتره واټن لري، چې په دوهمه درجه ولایتونو کې راځي، پکتیکا د اداري ویش له مخی، پر مرکز سربیره ۱۹ ولسوالی لري، چې په دی ډول دي: مرکز بښرنه، مټاخان، یوسف خېل، يحي خېل، اومنه، سرروضه، زرغون شهر، جاني خېل، گومل، سروبی، اورگون، زیروک، نکه، ډیله خوشامند، وازه خواه، تروې، وره ممی، برمل، گیان او میست. په دغه ولایت کې اکثریت پښتانه، خو په ځینو سیمو کې په کم شمېر تاجک هم مېشت دي. علي خېل،

ورسره راغلي پلاوي په ګډون د پټۍ په پریکولو سره د راديو ټلويزيون د نشراتو ډیپل کېدو سره یوځای ګټې اخیستې ته وسپارل شوه، د پکتیکا ملي ټلويزيون نوي ودانۍ د دريو ستوډيو ګانو په شمول ۲۲ اداري ځونې لري. د پکتیکا ملي ټلويزيون د ۱۳۹۲ کال د کب میاشتې په دوه ويشتمه نیټه په یولسم چينل او (۲۵، ۲۱۷) فريکونسيو رسماً خپل نشرات پیل کړل، خو پکتیکا ملي ټلويزيون تردې دمه کوم ځانګړی تشکیل نلري او د راديو کارکونکي د ملي ټلويزيون ټولې خپرونې پر مخ بیايي چې دا مهال د ماینام له ۶ بجو څخه د شپې تر ۱۰ بجو پورې د مرکز سربیره محلی نشرات هم لري. په محلی نشراتو کې دیني خپرونې، سیمه ایز خبرونه او رپوټونه، سریالونه، سیمه ایز دود او تفریحی خپرونې کوي، خود ټلويزيون د تشکیل د نه شتون له مخې د راديو کارکونکي یې له ګڼو ستونزو سره مخ دي، چې ددی تر څنګ پکتیکا ملي ټلويزيون د تخنیکي وسایلو له کمښت سره هم مخ دی چې د راديو د کارکونکو لپاره یوه لویه ستونزه ده. خو د پکتیکا ملي راديو ټلويزيون اداره په دی هیله ده چې دولت ورته تشکیل زیات کړي او د تخنیکي وسایلو په برخه کې ورته ځانګړی پاملرنه وکړي، ځکه چې پکتیکا ولایت د ګاونډي هیواد پاکستان سره ۳۶۰ کیلو متره ګډه سرحدی پوله لري او پکتیکا ملي ټلويزيون لومړنی تصویري رسدنی ده چې په یاد ولایت کې یې په فعالیت پیل کړي.

د یاد امریت یوه هم تر ټولو لویه لاسټه راورنه د نړیوالو ځواکونو څخه د ۳۰۰ واټه ایف ام راديو دستګاه تر لاسه کول چې په شکین سرحدي ولسوالۍ کې د ولایت مقام او اطلاعاتو فرهنگ ریاست په همکارۍ په امتحاني نشراتو پیل وکړ چې د ځوانانو د ټولني له خوا یې کارونه پرمخ بیول کیدل چې فعلاً یې نشرات د تشکیل د نه شتون په صورت کې په تپه ولاړ دي او له مرکز څخه څوځلي د تشکیل غوښتنه شوېده ځه نه دي شوي. پکتیکا ملي راديو دا مهال په (FM ۱۰۵.۲) څپو کې شپه او ورځ ۱۴ ساعته نشرات لري چې د پکتیکا ولایت سربیره د ګاونډيو ولایاتو په ځینو ولسوالیو کې هم نشرات کوي، چې د سیمې د خلکو په زړونو کې یې ځانګړی ځای نیولی او د دولتي چارواکو پاملرنه یې خپل ځان ته اړولې ده. پکتیکا ملي راديو په بېلابیلو برخو کې خپرونې کوي، لکه دیني خپرونې، اجتماعي خپرونې، تفریحی خپرونې، سیاسي خپرونې... او داسې نورې چې د سیمې او څیرمه ولایاتو د سیمې خلک یې تر خپل اغیز لاندې راوستي دي. د پکتیکا ملي راديو ټلويزيون نوي ودانۍ چې د ملي راديو ټلويزيون لوي ریاست د انکشافی بودجې څخه د ۴ میلیونو څلورسوه ۸۸ زره افغانیو په ارزښت د داوریان ساختمانۍ شرکت له خوا په پاڅه ډول جوړه او د ۱۳۹۲ کال د کب میاشتې په ۲۲ نیټه د پکتیکا د والي الحاج محب الله صمیم د راديو ټلويزيون د لوي ریس محمد زرین انځور او

چې د تخنیک لوی مدیر یې سید انور شا عابد، خبرنگار کلیم الله هوسا، متعمد ضیاء الرحمن، ډرایور محمدضیا او ملازم یې هم محمد هاشم نومیده. په ۱۳۹۱ کې د ازادۍ نړیوالی راديو د ملي راديو ټلويزيون سره تړون وکړ چې له مخې یې بیا هم پکتیکا ولایت ته خاصه پاملرنه وشوه او په دی ولایت کې د (۱۰۰۰) واټه په طاقت د (FM ۱۰۵.۲) میګاهرتس څپو کې د پکتیکا ملي راديو په نوم نشرات پیل کړل چې تر مخه یې د نشراتي پوښښ ظرفیت نور هم لوړ شو. په دی وختونو کې د ملي راديو ټلويزيون د لوی ریاست لخوا د پکتیکا ملي راديو ته نوی تشکیل هم منظور شو چې په لومړی کې یې د ازادۍ سیالی له لاری د همدی راديو د تخنیک لوی مدیر سید انور شاه عابد د ملي راديو ټلويزيون د امر په توګه د هیواد د جمهور ریس حامد کرزی په حکم ددی راديو امر وټاکل شو. ښاغلی عابد ډیر زر وکولای شول چې ددی راديو په ټول تشکیل کې پوه او مسلکي کسان د ازادۍ سیالی له لاری وټاکي، چې د نشراتو لوی مدیر یې صفت الله حکیمي، د تخنیک لوی مدیر یې نور محمد، د پروګرامونو د تولید مدیر روح الله نظری، مدیر اداری حبیب الرحمن، خبرنگار عبدالوهاب صمدی، عضو تخنیک جمع محمد، عضو فرسندده حفظ الله، متعمد ضیاء الرحمن، ډرایور محمدضیا او ملازم یې هم محمد شیرین نومیری.

تئوری ایجاد تصاویر متحرک

آمدند. این ماشین‌ها انواع تکامل یافته ابزارهای ساده اپتیکی (مانند توری‌های سحرآمیز) بودند. این ابزار قابلیت نمایش متوالی تصاویر با سرعتی را داشتند که در آن تصاویر به شکل متحرک به نظر می‌رسیدند. این پدیده ماندگاری منظر نام گرفت. طبیعتاً، تصاویر می‌بایست به طور دقیق طراحی می‌شدند تا اثر مورد نظر را داشته باشند، به همین منظور اصول زیربنایی خاصی به‌عنوان بزیان ساخت فلم انیمیشن در نظر گرفته شدند. با پیشرفت فلم سلولوئید برای مقاصد عکاسی ثابت، امکان گرفتن عکس از اشیاء متحرک در زمان حرکت، نیز میسر شد. در مراحل اولیه فناوری گاهی لازم است که شخص بیننده برای مشاهده تصاویر، در داخل دستگاهی مخصوص نگاه کند. در سال‌های دهه ۱۸۸۰، با معرفی دوربین تصویر متحرک امکان گرفتن تصاویر انفرادی و ضبط آن‌ها بر روی یک حلقه واحد فراهم آمد که به سرعت به اختراع پروژکتور تصویر متحرک انجامید. کار این دستگاه گذراندن نور از

قابلیت سرگرم کردن، آموزش، روشنگری و الهام بخشیدن به حضار را داراست. عوامل دیداری سینما نیاز به هیچ نوع ترجمه نداشته و قدرت ارتباطات جهانی را به یک محصول تصویر متحرک می‌بخشند. هر فلم قابلیت جذب مخاطبان جهانی را دارد به‌خصوص اگر از تکنیک‌های دوبله و یا زیرنویس که گفتار را ترجمه

می‌سازد، بهره جسته باشد. فلم‌ها همچنین محصولاتی هستند که توسط فرهنگ‌های مشخص تولید گشته و آن فرهنگ‌ها را منعکس و در برابر از آن‌ها تأثیر می‌پذیرد. **تاریخچه فلم:** در اوایل دهه ۱۸۶۰ با استفاده از وسایلی مانند زوتروپ و پراکسینوسکوپ، مکانیزم‌های تولید مصنوعی به وجود آمده و تصاویر دو بعدی متحرک به نمایش در

فلم یا پرده بینی: اصطلاحی است که به طور عام شامل تصاویر متحرک و هم چنین زمینه می‌گردد. ریشه این نام در این واقعیت است که فلم عکاسی به‌طور تاریخی عنصر اساسی رسانه ضبط و پخش تصاویر متحرک به حساب آمده است. تولید فلم‌ها از طریق ضبط تصویر مردم و اشیاء واقعی با دوربین یا به وجود آوردن آن‌ها از طریق تکنیک‌های انیمیشن و یا جلوه‌های ویژه است. فلم‌ها از مجموعه بی‌قاب‌های انفرادی تشکیل شده‌اند که زمانی که به سرعت و پشت سرهم نمایش داده می‌شوند، توهم حرکت را در بیننده به وجود می‌آورند. بر اثر پدیده بی‌به نام ماندگاری تصویر که بر اثر آن یک منظره برای کسری از ثانیه پس از بین رفتن آن را حفظ می‌کنند، چشمک‌های بین تصاویر، قابل رویت نیستند. هم چنین عامل ارتباط عامل دیگری است که باعث مشاهده تصاویر متحرک می‌گردد. این اثر روانی به نام حرکت بتا (Beta) معروف است. از نظر اکثر انسان‌ها، فلم سینما از انواع مهم هنر به شمار می‌آید. فلم‌ها

به تدريج مورد استفاده قرار گرفت. عامه مردم در رابطه با رنگ و در مقایسه آن با فلم‌های سیاه و سفید بالنسبه بی تفاوتی نشان می‌دادند. اما همچنان که روش‌های پردازش رنگ بهبود یافته و در مقایسه با فلم‌های سیاه و سفید قابل رقابتتر می‌گشتند، فلم‌های رنگی بیشتر و بیشتر تولید می‌شدند. این زمان هنگام پایان جنگ جهانی دوم بود. همچنان که این صنعت در آمریکا رنگ را به‌عنوان عنصر اصلی جذب مخاطب تشخیص داد، آن را در رقابت با تلویزیون که تا اواسط دهه ۱۹۶۰ به صورت رسانه‌ای سیاه و سفید باقی‌مانده بود، مورد استفاده قرار داد. در پایان دهه ۱۹۶۰، رنگ به‌عنوان شیوه عادی کار فلم‌سازان مطرح شد. دهه‌های ۱۹۵۰، ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ شاهد تغییرات در روش تولید و سبک فلم بودند. هالیوود جدید، موج جدید فرانسوی و ارتقاء فلم‌های فلم‌سازان تحصیل‌کرده و مستقل همه و همه از تغییراتی بودند که این رسانه آن‌ها را در نیمه دوم سده بیستم تجربه نمود. در دهه ۱۹۹۰ و در آستانه ورود به سده بیست و یکم، فناوری دیجیتال، موتور اصلی تحولات به‌شمار می‌آمد.

ادامه دارد

یا توازن‌نده ارگ و یا یک ارکستر کامل، به نواختن موسیقی متناسب با فضای هر صحنه فلم اقدام می‌نمودند. در اوایل دهه ۱۹۲۰، اکثر فلم‌ها با لیست صفحات موسیقی تهیه شده بدین منظور عرضه می‌شدند. در محصولات شاخص، این صفحات به صورت کامل برای کل فلم تدارک می‌گردیدند. رشد صنعت سینما در اروپا با بروز جنگ جهانی اول متوقف گردید و این در حالی بود که صنعت فلم در ایالات متحده با ظهور هالیوود به شگوفانی رسید. به‌رحال در دهه ۱۹۲۰، فلم‌سازان اروپائی مانند سرگنی آینشتاین و اف. دبلیو. مارناتو به همراهی مبتکر آمریکائی دی. دبلیو. گریفیت و دیگران، به ارتقاء سطح این رسانه پرداختند. در طول سال‌های دهه ۱۹۲۰، فناوری جدید امکان الصاق حاشیه صوتی گفتار، موسیقی و افکت‌های صوتی متناسب با نوع صحنه به فلم میسر ساخت. این فلم‌های صوت دار از ابتدا با نام‌های «تصاویر با صدا»

شناخته می‌شدند. قدم اصلی بعد در پیشرفت صنعت سینما معرفی رنگ بود. اگرچه اضافه شدن صداسرعت فلم‌های صامت و موزیسین‌های تیاتر را تحت‌الشعاع قرار داد، رنگ

فلم پردازش و چاپ شده و در نهایت بزرگنمایی «اجرای تصاویر در حال حرکت» بر روی پرده جهت رویت تمام حاضران بود. این حلقه‌های فلم‌های نمایش داده شده به نام «تصاویر متحرک» معروف شدند. اولین فلم‌های تصویری متحرک حالت استاتیک صحنه داشتند که در آن‌ها یک حادثه یا عمل بدون هیچ‌گونه ویرایش کردن و یا دیگر تکنیک‌های سینمایی، به نمایش در می‌آمدند.

تصاویر متحرک تا پایان سده ۱۹، تنها به‌عنوان هنر دیداری به حساب می‌آمدند. اما ابتکار فلم‌های صامت ذهنیت مردم را نیز در اختیار گرفته بود. در آغاز سده بیستم، رفته رفته ساختار داستانی فلم‌ها شکل گرفت. در این زمان فلم‌هایی به صورت دنباله‌دار صحنه ساخته شدند که در مجموع یک داستان را نقل می‌کردند. این صحنه‌ها سپس جای خود را به صحنه‌های چندگانه از زوایا و ابعاد متفاوت دادند. تکنیک‌های دیگر از قبیل حرکت دوربین نیز به‌عنوان راه‌های اثرگذار در انتقال داستان فلم شناخته و به کار گرفته شدند. صاحبان سالن‌های تیاتر نیز به جای این‌که حاضران را در سکوت نگاه دارند، با در اختیار گرفتن یک پیانیست و

اسدالله غصنفر

خوشحال او ټاکور

د اوسني زماني له لوی فيلسوف برتراند راسل څخه د عمر په وروستيو کلونو کې چا پوښتنه وکړه چې که فرضا بيا دنيا ته

راشي، په هغه ژوند کې به دې څه تغييرات راولي چې تر اوسه دې کړي دي؟ راسل ورته وويل: هو بهو به يې همداسې تېروم!

راسل چې اته نوي کاله يې ژوند وکړ، د بشر د تاريخ په استثنايي کسانو کې و. د فلسفي، منطق او رياضي ذکر د ده د نوم له يادولو پرته نيمگړی ښکاري. که ده د معرفت دغو ساحو ته هيڅ توجه نه وای کړې، بيا به هم خارق العاده انسان و. ده د نوبل جايزه په ادبياتو کې واخيسته او په شلمه پيړۍ کې د سولې د مبارزانو د اول کتار سړی و. نو له راسل سره دغه ادعا بده نه ښکاري چې وايي په تېر ژوند کې يې داسې شېبې نشته چې ورباندې پښمانه دي وي، مگر عام انساني حالت دا دی چې مور هر يو په خپل تېر ژوند کې له کړيو غفلتونو خورېږو او د حسرت په اور کې سوځېږو.

ټاکور د گيتانجلي شپږويشتمه ترانه د همدې خورونکي احساس بيان ته بېله کړې ده:

«دی راغي، زما څنگ ته کېناست؛ مگر زه وپښه نه سوم. آه، هغه خوب څه بدمرغه خوب و، خواره دي ســـــــم!»

دی راغي، هغه وخت، چې شپه ارامه او چپه چوپتيا وه، د ده په لاس کې بربط و، چې په خوږو نغمو يې زما خوبونه نازولي دي. افسوس، زما ټولې شپې ولې داسې ضايع تېرېږي؟ آه، زه ولې تل د هغه چا ديدار هېږوم، چې د هغه په سا زما خوب خور او خوندي دی. « (د ارواښاد استاد بېنوا ژباړه) د انساني فطرت د دې اړخ په باره کې د ټاکور دې ترانې ته ورته خبرې د خوشحال په ځينو بيتونو کې مومو. خوشحال خټک فرمايي:

يار زما په پالنگ ناست زه لار په خوب يم
سراسر زما له لوريه تقصير دی
يو بلل خای د ټاکور غوندي له ښځينه ليدلوري وايي:
زه يې ناسته په پالنگ يم
که خوشحال له خوبه وپښ شي
يـــــــا دا چې:
زه خوري زلفيني ستا په پالنگ راغلم
ته تر اوسه لا اوده يې زما جانه
ټاکور د غفلت شـــــــبـــــــو ته د گيتانجلي په مختلفو ترانو کې اشارې کړې دي.

په شپږمه ترانه کې وايي: «زه بېرېرم چې زما تر خبرېدو دمخه ورځ پای ته ونه رسېږي او د نذر وخت تېر نه سي.»

ديارلسمه ترانه داسې پيل شوی ده: «هغه سندرې چې زه يې د ويلو د پاره راغلي وم، تر اوسه ناولې پاته ده. ما خپله ټوله ورځ د تار په لورولو او کوزولو کې تېره کړه.»

د شلمې ترانې د پيل جملې دا دي: «هغه ورځ چې نيولفر گل وغوړېد، افسوس چې زما زړه لار ورکه کړې او اواره و، او زه له هغه بې خبره وم. زما ټوکړی تشه و او گل غوړېدلی پروت و. هېچا يې پروا ونه کړه.»
په اووه څلوېښتمه ترانه کې لولو: «زما وېره ده چې کوم سهار به هغه ناڅاپه زما وره ته راسي او زه به ستړي ستومانه د غفلت په خوب ویده پرته يم.»

خوشحال خټک فرمايي:
مين مي راغي د ملنگ په څېر شه
خبر پرې نه شوم راباندې تېر شه
چې سره نه شو غاړې غړی

افسوس افسوس دی، ارمان مي ډېر شه
بخت د هر چا د کور دروازه ټکوي خو دا نه ورته وايي
چې دروازي ته څوک ولاړ دی. مور شايد په راغلي کس د سوالگر گومان وکړو او دروازه ورته بېرته نه کړو.
هغه فرصتونه چې زموږ په ژوند کې نه وو، دومره دروونکي نه دي لکه هغه فرصتونه چې ژوند ته راغلل او مو نه پېژندل.

د ژوند د دې ترڅې تجربې په اړه د خوشحال او ټاکور په احساس کې ورته والی ليدل کېږي.

فهیمه خلیلیار
د ملی تلویزیون د ازبکی خپرونو تکره ویانده

لیلما آریا
د ملی راډیو د بلوچي خپرونو تکره ویانده

د لوگري هنرمندانو ډله

اليوم

هنري

د ترکي هنرمندانو ډله

د ابراني هنرمندانو ډله

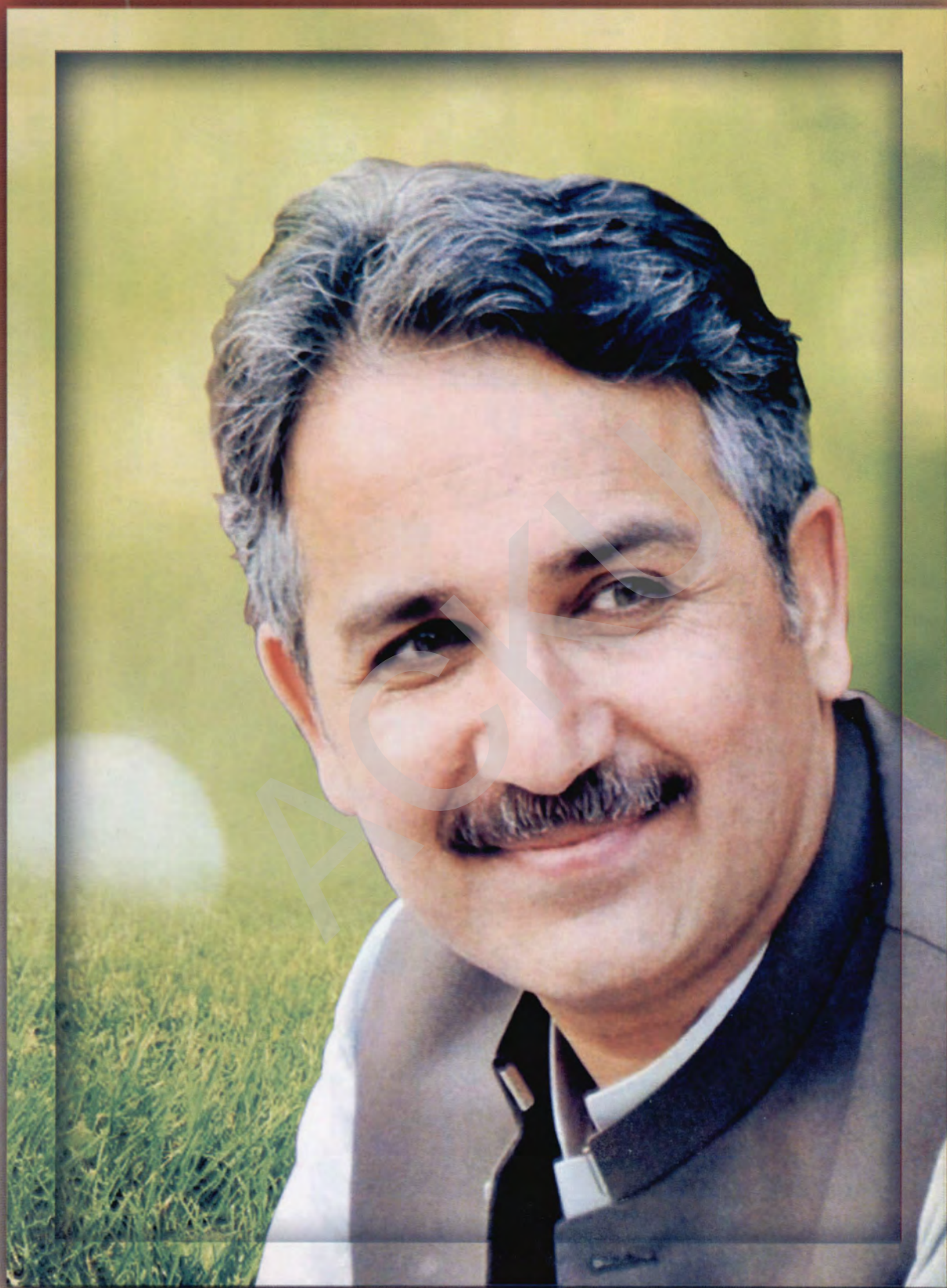
د ترکمني هنرمندانو ډله

له بني ارخ نه سندرغاري منگل شوقي،
فرشته رعنا، جاويد خوشنود، فرهاد عالمي

د تاجکي هنرمندانو ډله

نوميالی هنرمند او سندر غاري هارون باچا

شعر

چو صبح رايټ خورشيد آشکار کند
ز مهر قیلة افلاک ز رنگار کند
رسيد موسم نوروز و گاه آن آمد
که دل هوای گلستان ولالا زار کند
عبید زاکانی

با تابش زلف و رخت ای ماه دلفروز
از شام تو قدر آید وز صبح تو نوروز
از جنبش موی تو برآید دو گل از مشک
وز تابش روی تو برآید دو شب از روز
سنایی غزنوی

آب ز نید راه را این که نگار میرسد
مژده دهید باغ را بوی بهار میرسد
راه دهید یار را آن مه ده چهار را
کز رخ نوربخش او نور نثار میرسد
چاک شد دست آسمان غلغله ایست در جهان
عنبر و مشک میدمد سنجق یار میرسد
رونق باغ میرسد چشم و چراغ میرسد
غم به کناره میرود مه به کنار میرسد
تیر روانه میرود سوی نشانه میرود
ما چه نشسته ایم پس شه ز شکار میرسد
باغ سلام میکند سرو قیام میکند
سیره پیاده میرود غنچه سوار میرسد
خلوتیان آسمان تا چه شراب میخورند
روح خراب و مست شد عقل خمار میرسد
چون بررسی به گوی ما خامشی است خوی ما
زان که ز گفت و گوی ما گرد و غبار میرسد

مولانا جلال الدین بلخی

چي سنا سودا اوبه کرم نو څلېرم لکه پرڅه
د لمر د پلوشو په ټال زنگېرم لکه پرڅه
کړی شپه تر سهاره دې گلرڅي په گلگون مخ
خبره يي که نه يي چې ورېرم لکه پرڅه
د حسن پاسباني دې همه تن کرم روڼه سترگه
که وپينه، که ویده يي چې وېرېرم لکه پرڅه
لمر مخي! گوره يادو دې په څه لمبو يم سوی؟
د سرې غوټې په خوله کې هم لوگېرم لکه پرڅه
څه شمه خواره نه يم چې په اوښکو اوبوي ژوند
چې سوځم په سره سينه سوځېرم لکه پرڅه
چې خاندي په خندا کې لکه گل له حيا سره شي
له شرمه دې په غېږ کې ويلې کېرم لکه پرڅه
په زړه او په لمبو کې مې د پرڅي غوندي ناڅي
خو ورو ورو دې له سترگو نه راولېرم لکه پرڅه
پوهېرم د پسرلي گله، که زما د سترگو گل شوي
چې لږ دې زه هم سترگو کې غږېرم لکه پرڅه

ارواښاد استاد محمد صديق پسرلی

صفحه شعر

پريږدئ چې دا توري وريزي و ژاري
پريږدئ چې خزان تير شي، بهار جوړ شي
پريږدئ د نرګس سترګې خومارې شي
پريږدئ په چمن کې لاله زار جوړ شي

پريږدئ په پامير کې واورې ويلې شي
مست ځپان، ځپان شي د آمو دريا
پريږدئ چې گلرنگې په گل وگرځي
و خاندې بيديا کې په خدا، خدا

پريږدئ د زرګورو گلالي بچي
والوزي په غرونو ګرنگو باندي
پريږدئ د باران څاڅکي رابنکته شي
تويې شي د غرونو په شيلو باندي

پريږدئ د کوچي ناوکي واچوي
پري په بارونو، په اوبناتو کې
خدایه! له حکمت نه دي جاريږمه
څومره بنایست پروت دي په کوچانو کې

څانګه د ريدي دي هرکلي کوي
اي د پسرلي باده را رسپوه ته
ما د رڼاګانو کور ته و بوله
اي د مسيح رازه مه ودرپوه ته

زه له تـرګمو نه را وتلای يم
ما د مشـالونو لور ته و بوله
ما د ژمي واورې تيري کړي دي
ما د بوراګانو کورته و بوله

گل راته بنایسته د نوبهار را وړه
کر راته د گل وکره، گلزار را وړه

عنایت الله پويان

رسيد مژده که آمد بهار و سبزه آمد
وظیفه گر برسد مصرفش گل است و نبيد
مکن ز غصه شکفت که در طریق طلب
به راحتی نرسيد آنکه زحمتي نکشيد
ز روي ساقی مهوش گلي بچين امروز
که گرد عارض بستان بنفشه دميد
بهار مي گذرد دانگسترا درياب
که رفت موسم حافظ هنوز مي نچنيد
حافظ

بگشا نقاب از رخ باد بهاران
شد طرف چمن بزمگه باده گساران
شد لاله ستان گرد گل از پس که نهانند
رو سوي تماشاي چمن لاله عذاران
در موسم گل توبه ز مي دير نپايد
گشتند در اين باغ و گذشتند هزاران
بين غنچه نشکفته که آورد به سويت
سريسته بيامي ز دل سينه فگلران
جامي

بر چهره ي گل نسيم نوروژ خوش است
پر طرف چمن روي دلفروژ خوش است
از دي که گذشت هر چه گويي خوش نيست
خوش باش و مگوزدي که امروز خوش است
خيام

د کارکوونکو پیژندنه

تقدیر نامه درجه سوم در سال ۱۳۶۹ به اخذ نشان دلاوری نایل و بار بار مفتخر به اخذ تحسین نامه گردیده است. و همچنان سفر رسمی به کشور ترکمنستان داشته است.

طول عمر و موفقیت برایشان خواهانیم.

محمد عثمان ندیم فرزند محمد نعیم یکی از کارمندان باتجربه و فرهیخته رادیو تلویزیون ملی که در بخش اداری خدمات شایانی به انجام رسانیده است. در سال ۱۳۳۲ خورشیدی در نخاس جوی شیر ناحیه دوم کابل متولد. تحصیلات ابتدائی را در مکتب شاه دو شمشیره (ع) و دوره تحصیلات بکلوریا را در لیسه مسلکی تجارت به پایان رسانید. در سال ۱۳۵۶ به خدمت دوره عسکری شامل پس از دوره عسکری به ریاست عمومی رادیو تلویزیون جهت شمولیت مراجعه که پس از اخذ امتحان مقدماتی در بین پنجاه و دو تن به حیث مامور رتبه دهم در بست رتبه نهم موفق و به مدیریت عمومی محاسبه ریاست مالی و اداری رادیو تلویزیون مقرر و معرفی شد. به سال ۱۳۶۰ جهت سپری نمودن خدمت دوره احتیاط معرفی و پس از سپری نمودن دوسال دوره خدمت سربازی احتیاط با اخذ ترخیص در بست رتبه ششم به حیث مامور در مدیریت عمومی محاسبه رادیو تلویزیون دوباره مقرر شد به سال ۱۳۶۳ در بست رتبه پنجم به حیث مامور در مدیریت عمومی محاسبه ریاست مالی و اداری رادیو تلویزیون و به سال ۱۳۶۶ در بست رتبه سوم به حیث مدیر عمومی خدمات رادیو تلویزیون و به سال ۱۳۶۹ در بست رتبه سوم به حیث مدیر عمومی ارتباط اداری ریاست هنر و ادبیات رادیو تلویزیون ملی الی اکنون در همین پست اجرای وظیفه می نماید آقای ندیم به اخذ

به سفر حج بیت الله شریف مشرف گردیده که برایشان موفقیت در اجرای وظایف از خداوند متعال خواهانیم.

تمیم احمد فرزام فرزند سلطان احمد یکی از انجیران مستعد، فعال و کار آزموده تلویزیون ملی است. که همواره در ثبت نشر، ادیت برنامه های رادیو و تلویزیون ملی سهم فعال و برارنده داشته است. وی متولد شهر کابل میباشد، دوره ابتدائیه مکتب را در یکی از مکاتب شهر کابل تمام نموده سپس راهی مکتب متوسطه، عالی و بعد از آن شامل انستیتوت تربیوی رادیو تلویزیون شد. در سال ۱۳۶۸ پس از فراغت در ریاست تکنیکی رادیو تلویزیون ملی، معاونیت واحد های سیار، مدیریت جمع آوری اخبار مقرر و آغاز به کار نمود. در بخش های مختلف رادیو تلویزیون ملی ایقایی وظیفه نمود. از جمله: مدیریت لایت تلویزیون، سوند، وی تی آر، تیلی سینی، ادیت، و تصویر برداری. آقا تمیم احمد فرزام دروس مسلکی ادیت و کمره را فرا گرفته است. فرزام سفر های رسمی بیشتر از ۱۷ ولایت در کشور و خارج از کشور سفر داشته است و وظایف را با حسن صورت اجرا کرده است. تقدیر نامه های از ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی و کمپنی جایکام کشور جاپان و کشور ترکیه اخذ نموده است اکنون در بست ۵ تصویر بردار سنیدیو های تلویزیون مصروف خدمت به هموطنان عزیز میباشد. در سال ۱۳۸۷

کارشناس آمریست ارتبابط
هماهنگی تلویزیون های ولایات ایفای
وظیفه می نماید .
موفقیت و صحتمندی برایشان خواهانیم .

زین الدین اسلامیار فرزند تاج الدین اسلامیار در سال ۱۳۳۶ در
قریه نو آباد بالتو خیل ولایت پروان چشم به جهان گشود.
تحصیلات ابتدایی را در مکتب ده قاضی ولایت پروان دوره
متوسطه را در مکتب قلعه بلند ولسوالی بگرام و دوره عالی را
در لیسه نعمان (رح) در سال ۱۳۵۵ به اتمام رسانید. سپس در
سال ۱۳۷۵ در بست رتبه نهم به حیث عضو مدیریت مصرف
ریاست مالی و اداری ریاست اطلاعات و فرهنگ تقرر حاصل
نمود .

در سال ۱۳۵۸ به حیث عضو مدیریت عمومی توزیع روزنامه
و مجلات و در سال ۱۳۶۰ اداره مذکور به وزارت مخابرات
مدغم گردید سپس در بست رتبه ششم به حیث کارمند مدیریت
حواله جات ریاست مالی و اداری ریاست عمومی رادیو
تلویزیون ملی مقرر شد از تاریخ ۱۳۶۲ در بست رتبه ششم
به حیث عضو مدیریت تخنیک و مراقبت ریاست افغانستان ایفای
وظیفه نموده است در سال ۱۳۷۱ به حیث مدیر عمومی عواید
رادیو تلویزیون ملی سپس به حیث مدیر حفظ مراقبت و در اول
جوزا سال ۱۳۹۲ پس از سپری نمودن امتحان رقابتی به حیث

وی هم اکنون به حیث تهیه کننده برنامه
های کودکان در مدیریت اطفال و جوانان
آمریت برنامه های تربیتی و اجتماعی
تلویزیون ایفای وظیفه مینماید موفقیت های
بیشتری برایشان خواهانیم .

الحاج محمد نذیر حنیفی یکی از کارمندان مستعد و باتجربه
رادیو تلویزیون ملی است. درس ابتدائی را در مکتب صوفی اسلام
وعالی را در لیسه غازی به پایان رسانیده است در سال ۱۳۷۴
از پوهنخی زبان و ادبیات پوهتون کابل فارغ و به حیث تهیه کننده
برنامه به مدیریت روزنه تلویزیون مقرر شد و از آن زمان تاکنون
برنامه های مختلف کودک، اطفال، آینده سازان، کلکین و برنامه
های پرسش و پاسخ را تهیه و کارگردانی نموده است.

آقای حنیفی کورس های آموزشی BBC، NHK، جاپان و
برنامه های آموزشی اکادمی دویچه ویله آلمان را پیگیری نموده
است وی در رقابت برنامه سازی که بین برنامه سازان اطفال
از تمام رسانه های دولتی و خصوصی از طرف تلویزیون ZDF
آلمان راه اندازی گردیده بود به حیث بهترین کارگردان اطفال
شناخته شد و برنامه تهیه شده اش مقام اول را از آن خویش نمود.
آقای حنیفی در کنار کارگردانی و تهیه برنامه های کودک فن
تصویر برداری را از NHK جاپان فرا گرفته است و سفری
رسمی نیز غرض شرکت در یک کارگاه آموزشی تولید برنامه
های کودکان به جمهوری اسلامی ایران داشته است.

هارون د هنر باچا

د پښتو ژبې وتلی او منلی سندرغاړی

ډېر نرم شوي ډېر تعليم يافته
 ځوانان موسيقي ته راغله، مگر
 زما کورنۍ يوه سياسي او
 مذهبي کورنۍ ده د نورو په
 پرتله ما سره دا وېره ډېره
 وه، چې څه چلند به راسره
 کېږي، ولي بيا هم د خپلې
 کورنۍ ډېره شکرپه ادا کوم ماته
 يې هيڅ خنډ پيدا نه کړ او د هغې
 وجه دا وه، چې زه چېرې هم په
 خپلو سبقونو کې پاتې نه وم
 راغلي او په دې مي خپله کورنۍ
 ډاډه کړې وه، چې موسيقي به
 زما په سبقونو منفي اغېزه نه
 کوي نو اجازه يې راکړه او په
 ۱۹۹۵ کال ما په تلوېزيون کې
 سندرې ثبت کړه..
 آواز: ډېر خلک ددې سوالونو
 ځواب غواړي، چې ولي ستاسې
 کېستې کمې راځي او بله دا،
 چې ولي مو تر دې دمه کوم
 سندرغاړي يا سندرغاړې سره
 گډې سندرې نه دي ويلې؟

کې دندې تر سره کړې، اوس
 مهال د مشعل راډيو سره د چک
 جمهوريت کې کار کوم.
 آواز - مننه باچا صيب، که
 راته و وايې، چې څنگه دي
 دنغمو نړۍ ته مخه شوه؟
 باچا - بنسکلي او خوږ آواز د
 خداي پاک ورکړه ده، په
 ښوونځي يا پوهنتون کې به مي
 تلاوت، نعتونه او ترانې په ډېره
 مينه ويلې؛ څو کله، چې
 اېږود پوهنتون ته لارم هلته د

زده کونکو لپاره تېرله،
 ارمونه، رباب اود موسيقي نور
 الات موجود وو، زه به ورتم
 ځنې سندرې به مي ورسره
 زمزمه کولې بيا زما يو استاد و،
 چې د تلوېزيوني ډرامو هېرو
 پاتې شوي هغه زما آواز خوښ
 کړ، زه يې له ځانه سره
 تلوېزيون ته يوړم؛ خو زما په
 زړه کې ډېره وېره وه ځکه
 پښتانه موسيقي ته راتله ښه نه
 گڼي اوس که څه هم دغه دريځ

گرانو لوستونکو! هارون باچا؛
 خو تاسې پېژنئ، هغه څوک
 دي، چې د خوږې او مستې پښتو
 په وجود کې يې په خپل خواږه
 او جادوگر آواز د ژوند يوه
 داسې سا پو کړه، چې تر اخري
 منزله به پرې د خپلو ملگرو
 لارويانو سره پل پل په پل
 روانه وي.
 هارون باچا د خپل آواز او انداز
 په څېر بنسکلي دي، نوموړی
 له يوې درنې کورنۍ سره تړاو
 لري او د هغو شمېرلو کسانو په
 ډله کې دي کومو، چې دا خبره
 د خلکو له زړونو و ايستله، چې
 گڼي هنر او موسيقي په ټولنه
 کې د يو شمېر خاصو خلکو کار
 دي.

آواز - هارون صيب! زما له
 پوښتنو نه مخکې که د آواز
 لوستونکو ته څه ويل غواړي
 مهرباني وکړه.
 باچا - نوم؛ خو مي تاسې
 مخکې ياد کړ هارون باچا يم،
 پېښور سره نېږدې د صوابي په
 پنجپير کلي کې په ۱۹۷۲ کال
 کې پيدا شوي يم، تر اتم ټولگي
 پورې مي زده کړه په خپل کلي
 کې کړې دي، لسم مي په پېښور
 کې وکړ او بيا مي پېښور
 پوهنتون کې د سلوشن ورک په
 نامه يو مضمون کې د استادۍ
 سند واخېسته، وروسته مي په يو
 شمېر دولتي او نادولتي ادارو

بې هغه وخت زور مالوم شو کله، چې ماورته په ۱۹۹۸ کال کې يو نوي رنگ ورکړ، هغه کېسټ (غونچکونه) نومېده طرز داسې و (اول به کله کله غم و...)؛ نو ټپه ډېر اورېدونکي لري زما ډېره خوښه ده. آواز: دلته د ځينو هنرمندانو لخواغوښتنه شوې وه، چې د پښتو موسيقۍ ته بايد يوه اکاډمي جوړه شي... هغه څنگه شوه؟ باچا: زه ترې مالومات نه لرم؛ خو بايد، چې جوړه شي ځکه ځوان نسل تل غواړي، چې زده کړه وکړي دا ډېره بڼه ده، د حکومت مرسته په کار ده، بايد د حکومت له اړخه دې خبرې ته توجه وشي. آواز: د نغمو له نړۍ نه به رابهر شو په دنيا کې قسم قسم خلک اوسېږي، څوک يو څه سره مينه لري څوک بل... تاسې ډېره مينه څه شي سره لرئ؟ باچا: زما مينه د همدې شوق سره ده کوم، چې ما روان کړي. آواز: افغانانو ته څه پېغام لري؟ باچا: افغانانو ته مـي دا پېغام دي، چې د مينې او وروړۍ لاسونه ورکړئ، نن سبا بره تگ د محبت او مينې په وزرونو کې يـږي. آواز: ډېره مننه هارون باچا صيب زه درنه ځم... باچا: د آواز مجلې او د ملي راډيو تلوېزيون د ټولو کارکوونکو نه د زړه له تله مندوی يم.

په موسيقۍ کې نوي رنگونه را پيدا کړم. آواز: څنگه کولې شو پښتو موسيقي وړاندې بوخو او په خلکو يې و پېژنو؟ باچا: دا کار هغه وخت کېدو والا دي، چې په عوامو کې تعليم دود شي او حکومت ورته توجه وکړي؛ نو بيا به پښتو موسيقي خلک واورې او وبه يې پېژني. آواز: هغه وخت، چې لږ او بر

پښتانه هنر مندان سره يوځاي شو (د هجرت په دور کې) په پښتو موسيقي باندې يې څه مثبتې اغېزې وکړې؟ باچا: کله چې د افغانستان هنر مندان دلته پېښور ته راغله؛ نو د پښتو موسيقي ملا وتړل شوه يو نوي رنگ يې پيدا کړ. آواز: په پښتو شاعرۍ کې ډېر صنفونه دي لکه غزل، چاربيته، لوبه، ټپه ستاسې کوم يو خوښـږي؟ باچا: دا تاسې چې کوم صنفونه ياد کړه دا هريو په خپل ځاي ډېر بشکلي دي؛ خو ټپه د پښتو هغه صنف دي، چې خداي پاک صرف په پښتو لورولې، ماته

طرفداره ده اونه ملگري، خيال محمد استاد سره مې گډې ټپې کړې، چې هغه زه خپل افتخار گـنـم. آواز: د خپلو هنري سفرونو په اړه دې راته څه و نه ويل؟ باچا: تا پوښتنه نه ده کړې ما به څه ويلي وي.. (په خندا) ولي نه بهر ملکونو ته تللي يم لکه امريکه شوه دوبي عربي اماراتو ته اوه اته ځلي تللي يم، قطر ته تـلـلـي يم. آواز: ډېر مينوال مو په کوم ځاي کې دي؟ باچا: په کوم ځاي کې، چې پښتانه اوسېږي. آواز: د کومو شاعرانو شعرونه مو ډېر خوښ دي؟ باچا: کوشش کوم، چې د هريو بڼه شاعر غزلي واخلم؛ خو رحمان بابا، خوشال بابا، حميد بابا، غني خان، حمزه بابا، شمس القمر او سايل مې ډېر خوښ دي. آواز: اوس په موسيقي کې څان څنگه احساسوئ؟ باچا: ډېر په موسيقي کې خوښ يم او کوشش مې دا دي، چې خپلو مينوالو ته بڼې، بڼې کېسټې وړاندې کـړم. آواز: هارون صيب کوم ډول موسيقي ډېـرـه خوښوئ؟ باچا: سوچه پښتو موسيقي مې خوښه ده هغه، چې له پخوا نه يې مور او رو لکه به عبدالله جان استاد، خيال محمد استاد، شاولي استاد په پنځو کې گلنار بيگم، کشور سلطان دوي پښتو ته ډېر خدمت کړي زه کوشش کوم چې

دیلوم انجیر سید بشیر

تلویزیون ماهواره‌ای

Satellite Television

نقطه کانونی LNB

در نقطه کانونی یا محل تمرکز سیگنال های منعکس شده از آنتن، همواره به یک قطعه مبدل کننده صدا نیاز می باشد که به آن (LNB) Low Noise Block down converter

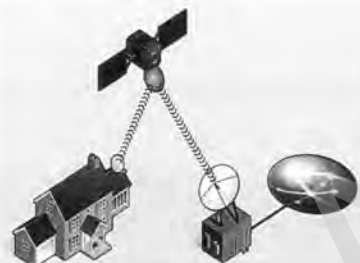
قرار گرفته اند، این ماهواره ها با سرعتی برابر ۱۱ هزار کیلومتر در ساعت به سمت فضا پرتاب شده و در فاصله تقریبی ۳۷.۵۰۰ کیلومتری از زمین قرار خواهند گرفت در چنین سرعت و ارتفاعی ماهواره ها می توانند هر ۲۴ ساعت یا شبانه روز، یک بار به دور کره زمین بگردند. نسل های قدیمی سیستم های پخش تلویزیونی ماهواره ای، به روی باند (C) که شامل

گستره فریکونسی رادیویی از ۳.۴ گیگا هرتز تا ۷ گیگا هرتز بود، برنامه پخش می کردند. همچنین در انتشار دیجیتال ماهواره ای، برنامه ها هم اکنون بر روی باندهای به نام (KU) با گستره ۱۲

نیز گفته می شود. این وسیله، سیگنال های اصلی را تقویت کرده درست همانند یک آینه مقعر که نور را به سمت نقطه معینی، متمرکز می کند. و سیگنال های رادیویی اضافی را که حامل معلومات و تصاویر نمی باشند (امواج رادیویی متفرقه و مزاحم) را از آن جدا می نماید، سپس آنها را به سمت گیرنده ماهواره ای هدایت می کند. ماهواره های تلویزیونی تمام آنها در محدوده مدار زمین

الی ۱۴ گیگا هرتز (KA) و به طور دیجیتلی از ۲۴ الی ۴۰ گیگا هرتز پخش می شوند. تبدیل نمودن به سیگنال های دیجیتلی که در این مرحله حجم اطلاعات ارسالی برای هر کانال به میزانی در حدود

۲۷۰ مگابایت در ثانیه می رسد. اما این حجم از معلومات برای ارسال و دریافت از طریق ماهواره ها زیاد به نظر می رسد، در مرحله بعد آنها به کمک روشهایی فشرده سازی شده و کم حجم خواهند شد. تا حدود ۵ الی ۱۰ مگابایت بر ثانیه کاهش داد. مرحله فشرده سازی معلومات دیجیتلی، یکی از کلیدی ترین و حیاتی ترین مراحل پخش

شوند. بر این اساس شما قادر خواهید بود تا در هر لحظه فقط یک کانال رادیویی یا تلویزیونی را بشنوید یا ببینید نه بیشتر. ۴ - دریافت اطلاعات کمکی مختلف از قبیل ساعات پخش برنامه ها، لیست برنامه های

به این موضوع اختصاص دارد.

گیرنده ها (Receivers) تلویزیون های ماهواره ای : آخرین بخش از سیستم پخش تلویزیون ماهواره ای، گیرنده می باشد. این بخش ۴ وظیفه

روزانه و هفتگی، و یا تلی تکست ماهواره ای گیرنده ها علاوه بر موارد یاد شده، بر حسب تولید کننده، امکانات مختلفی را در اختیار کاربران قرار میدهند، از جمله امکان ثبت برنامه ها بر روی حافظه سخت خود و امکان پخش مجدد یا انتقال آنها بر روی کمپیوتر همچنین امکان فعال نمودن قفل های مختلف دسترسی و یا فیلتر کردن برخی از کانال ها بر حسب محدودیت های و انتخاب سطوح دسترسی متفاوت از این طریق می توانید عملکرد ماهواره ها را به زبانی ساده بیان کرد .

اساسی را بر عهده دارد: ۱- رمزگشایی و آشکار سازی سیگنال های دریافتی ۲ - دریافت سیگنال ها با فرمت (MPEG-۲) و تبدیل آنها به فرمت آنالوگ برای استفاده و پخش در تلویزیون های معمولی ۳- تشخیص و استخراج سیگنال های مربوط به یک کانال خاص، از میان گستره وسیع سیگنال های دریافتی کانال های مختلف، به طوریکه در هر لحظه که شما کانال را تعویض می کنید، سیگنال های مربوطه نیز به سرعت تعویض می

تصاویر تلویزیونی ماهواره ای است.

اما سیگنال های فشرده شده (MPEG-۲) براحتی قابل نمایش نخواهند بود و در واقع در مرحله فشرده سازی به نوعی دارای شماره و رمز گذاری شده اند. از این رو وظیفه گیرنده ماهواره ای، این است که سیگنال های دریافتی را رمزگشایی نموده و قابل پخش کننده هدایت میکند.

انواع ماهواره ها از نظر کاربرد : انواع ماهواره ها (قمرهای مصنوعی) از نظر نوع کاربرد در زیر آمده است.

- ۱ - ماهواره های نظامی .
- ۲- ماهواره های جاسوسی.
- ۳- ماهواره های عکاسی.
- ۴- ماهواره های معلوماتی
- ۵- رهگیری و جاسوسی مخابراتی.
- ۶ - کشتی رانی.
- ۷- جاسوسی هشدار دهنده.
- ۸- هواشناسی.
- ۹ - علمی و نظامی.
- ۱۰ - ماهواره های مخابراتی و نظامی ماهواره هایی نیز به عنوان تجاری و مخابراتی فعالیت می کنند که علاوه بر انتقال چینل تلفوننی ، تلگرافی و غیره چند کانال تلویزیونی را نیز انتقال می دهند که بخشی از پهنای باند ترانسپوندرها Transponders ماهواره

اجمل بشکلی

دقت

وکړو، چې ښايي بل مورفيم، کلمه يا جمله يې دق-يق بدیل وي.

دويم، د فکر دقت دی. ليکوال هغه دی، چې پر خپل فکر د فکر کولو وړتيا ولري. کوم فکر چې وړاندې کوو، هغه په خپل ذهن کې ښه وتلو، تيارو اړخونو ته يې ځير شو، ښه ژور ورپسي لار شو او هغه اړخونه يې راوسپړو، چې مخکې ورته د چا پام وراوښتی نه وي. مثلاً: همدا ليکنه درواخلی. تر ليکلو ما ته د دې ليکنې فکر راولوبد. د دې فکر پر بېلابېلو اړخونو مي فکر وکړ. د دغو برخو ورته والی او توپير ته ځير شوم او چې ښه مي په خپل ذهن کې مجسم کړ، بيا مي ورپسي قلم راواخيست.

قلم هله رااخيستی شي، چې د يوه فکر پر منفي، مثبتو اړخونو، ارزښت، وجود، له نورو فکرونو سره پر ورته والی، توپير او پر کوم استدلالي چې يې وړاندې کوي، پر هغه دقيق فکر

د (واکمن) او (ختمېدو) له کارونې سره د جملې هغه اغېز نه دی پاتې. ځکه (مسلط) کسې په زوره د واکمنېدو منفي مانا نغښتي،

خو واکمن له دې اړخه خنثی دی. همداسې (شرېدل) راته د وړاندېدو عمليه سترگو ته ودروي او متاثره کوي مو، خو (ختمېدل) چې محسوس نوم نه دی، اغېز راباندې نه شيندي.

د دقيقې ژبې د کارونې لپاره راته په کار دي، چې د مانا او اغېز له پلوه د خپلو جملو مهم توکونه ځان ته معلوم کړو او بيا يې پر بدیل فکر

دقت په ليکوالی کې په درو برخو کې مهم دی. لومړی، په ژبه کې دقت پکار دی. که ليکوال خپلې ژبې ته ځير نه شي او بې دقته يې وکاروي، مانيزې ستونزې پيدا کولی شي. په ادب کې دقت يواځې د مانا له پلوه مهم نه دی، د اغېز له پلوه هم ارزښتمن دی. يوه جمله ده:

”دا دومره کلک زري اخلاق مو ځکه پر ځان مسلط کړي، چې له مور سره د ټولني د شربدو ويره ده“

په دې جمله کې پر (کلک زري)، (اخلاق) او (ويه) کلمو سربېره نورې مهمې کلمې (مسلط) او (شرېدل) دي. د دې کلمو پرځای د (واکمن) او (ختمېدل) کلمې وراچوو:

”دا دومره کلک زري اخلاق مو ځکه پر ځان واکمن کړي، چې له مور سره د ټولني د ختمېدو ويره ده.“

په دې جمله کې به تاسې ته اندازه شوي وي، چې د (مسلط) او (شرېدو) پرځای

وراندې کړو. بل دا چې، په عقلي استدلال يې سم کړو. مثلاً: پخوا به خلکو ويل، چې غزل يواځې د عشق د موضوع لپاره کارېدلی، خو نوي معلومات وايي، چې غزل بېلابېل موضوعات راخيستي شي. ارستو ويل، چې که يو دروند او بل سپک شی په يوه وخت له يو شان واټنه راوغورځوي، دروند شی ځمکې ته ژر رسېږي،

خو اوس تجربو ښوولي، چې دا خبره غلطه ده، بـلـکـي دواړه په يوه وخت رسېږي. پر پټه خزانه ځينو خلکو شک کاوه، چې دا څنگه شونې ده، چې د دويمې پېړۍ د يوه شاعر (امير کروړ) پښتو او اوسنی پښتو چندان توپير نه لري، خو نويو دلايلو ثابته کړه، چې پښتو ژبه ځانسانې ده او بدلون په کې ډېر ورو راځي.

کمپري او د ده استدلال هم ورسره کمزوری کېږي. مثلاً: وایم: "رحمان بابا د بايزيد روښان هممهال و، خو د ده شاعري له وحدة الوجودي تصوفه پاکه ده." که لوستونکی ځيرک وي، له واره، پوهېږي، چې د ليکوال معلومات دقيق نه دي. که ځيرک نه وي، نو خيانت مو ورسره وکړ، چې ناسم معلومات مو ورکړل. په معلوماتو کې له ليکوال سره د لاسوهني حق نه وي، خو د نقد حق يې هر چا منلی. بې دقت په خپله ليکنه کې د زرو معلوماتو د راوړلو پايله همغه ده، چې د سمو معلوماتو ناسم وړاندې کول وه. د زرو معلوماتو د نقد دوه لارې دي. يو دا چې پر ځای يې نوي مستند معلومات

وکړي. که د خپلې ليکنې مفکوره دې مخکې له مخکې ځيرلې، مشخص کړې او مجسمه کړې نه وي، له څو ستونزو سره مخ کېدای شي: د ليکنې موضوع او پېغام به دې مبهم وي او چې کله په ليکنه کې فکري ابهام پيدا شي، لوستونکي ته نه فکر ورکولی شي، نه يې اغېزمنولی شي. داسې که يې استدلال ته ځير نه شي، د لوستونکي زړه دې پر خبرو اوبه نه ځيني. درېيم، د معلوماتو دقت دی. په ليکنه کې له معلوماتو نه د استدلال لپاره استفاده کېږي. ليکوال چې معلومات راټولوي، ورته دې ځير وي، چې کوم ځای تېر نه ووځي. د تېروتنې په صورت کې پرې د لوستونکي باور

شمس راد

موسيقي مردمی "لوګری" و مؤسس آن

۹- رایج بودن نغمه یا موسیقي سازی ، بدون آواز بیشتر از سایر شیوه های موسیقي کشور بدین اساس این که مشخصه موسیقي علمی و هنری شیوه لوګری است که آنرا از ساز و آواز سایر نقاط کشور متمایز ساخته است و آنرا سبک و روش خاص بخشیده است . از سابقه دور و گذشته این شیوه موسیقي اطلاعی در دست نیست اما به قول مرحوم استاد دري لوګری کاکا مهرک را به عنوان بانی و تهداب گذار این سبک میدانند . بناً به نبود استادان موسیقي خراسانی که هنرمندان هندی الاصل در اثر علاقه امیر شیر علی خان به رقص و موسیقي هندی به کابل آمدند موسیقي اصیل ما تعمیم و ترویج نیافته بود کاکا مهرک بود که برای بار اول سبک و شیوه موسیقي لوګری بنیان گذاشت و کار دیگر وی خواندن داستان با رباب است که این شیوه قبلاً در موسیقي لوګری وجود نداشته و در موسیقي امروز آن هم موجود نیست .

به هر حال ظهور کاکا مهرک

۴- آزادی نوازندگان در اجرای میلودی یعنی کاربرد آوا های متنوع در چوکات مقام آهنگ مورد اجرا .
۵- آزادی هر یک از آلات موسیقي چهار گانه مستعمل در دسته های موسیقي لوګری در پیشی گرفتن از دیگران ، تا بقیه آلات را در اجرای نغمات در پی خویش بکشاید .
۶- بداهه نوازی و کار برد نغمات تازه در بخشش های

(لاریه) یعنی نغمه آهنگ ها
۷- توام بودن حرکات با موسیقي .
۸- اهمیت دادن بیشتر به بخش های سازی آهنگ و فشار تنوع و بداهه نواری در آن بخش

یکی از پدیده های فرهنگی و هنری ولایت لوګر موسیقي مست محلی لوګری است که این شیوه موسیقي برای فرد فرد کشور خوش آیند است . موسیقي لوګری و یا سبک و شیوه لوګری اصالت موسیقي قدیمی خراسان زمین را دارا است که به همت و پشت کار هنرمندان و استادان بزرگ این ولایت را چون مرحوم استاد میر محمد مشهور به کاکا مهرک ، مرحوم استاد گلبدین لوګری ، مرحوم استاد جمال الدین و مرحوم استاد درمحمد معروف به دري لوګری تحول و انکشاف نموده و سرتا سر کشور ترویج یافته است مشخصات موسیقي لوګری قرار ذیل است :

- ۱- انتخاب ضرب های تند ، مهیج و شادی آفرین .
- ۲- کار برد سرعت متحول و متغیر ضرب ها در امتداد آهنگ به صورت متناوب .
- ۳- توافق آهنگ در بخش های ضرب و آغاز سریع آن از نو به منظور دم گرفتن .

«مهر محمد» نقطه عطفی درین شیوه موسیقی بوده است هم چنان ظهور استاد گلبدین در عرصه موسیقی لوگری تغییرات عمده و کیفی را در قبال داشت ولی آنچه این شیوه را به شکل امروزی در آورد ظهور استاد درئی لوگری است که یکی از درخشان ترین چهره ها در میان هنرمندان محلی کشور ما در جریان سده بیستم است او تنها از طرف شاگردان علاقمندان و پیروانش لقب «بابا» را کمایی کرد، بلکه نخستین هنرمند محلی بود که لقب استادی را از طرف مقامات رسمی کشور نیز به دست آورد.

مرحوم در محمد «درئی لوگری» در سال ۱۲۷۱ در محمد آغه لوگر چشم به دنیا گشود وی در ایام کودکی و نو جوانی را به کسب دانش های دینی و ادبی نزد ملا امام مسجد گذشتانند و تازه به آموزش نکات و رموز شعر حافظ شروع نموده بود و غرق عالم عرفان و ادب گردید که ناگهان شاه بیتی در یک محفل عروسی از زبان یکی از استادان موسیقی را شنید که حال وی را دگرگون نمود که از عالم قال و به عالم حال مستغرق گردید. این بیت چنین بود:

"به رفو گران عرفان برسان صبا پیام که هنوز پاره دل دو سه بخیه کار دارد".

این بیت چنان به روح و روان در محمد جوان اثر گذاشت که جذبۀ روحی و روانی بر وی مستولی گردیده مسیر زندگی

وی را تغییر و دگرگون ساخت. چنانکه وی خود گفته بود:

« پس از بازگذشت محفل عروسی و شنیدن آن شعر دیوان حضرت حافظ را در تاق بلند گذاشتم و رباب را به دست گرفتم سه سال پی هم به تنهایی با خود میخواندم و رباب می زدم »

مرحوم درئی رباب را نزد استاد غلام محمد که معروف ترین رباب نواز و استاد در لوگر بود فرا گرفته بود بعد از این مرحوم استاد درئی به تمرین و آواز خوانی رو آورده و در اثر پشت کار و استعداد فطری و لیاقت شان موسیقی لوگری را به تکامل هر چه پیشتر و غنماندی رسانید.

وی این ساز و موسیقی را به تمام نقاط کشور و خارج از کشور معرفی و آن را توسعه و انکشاف داد و دسته های نوازنده گان را به شمول اعضای خانواده اش چون پسر بزرگش سلام، استاد ماشینی و برادرزاده و کاکازاده هایش تشکیل نمود که امروز پسر بزرگش استاد سلام لوگری

جای پدر را گرفته است، هم چنان استاد درئی لوگری سفر های به خارج از کشور برای معرفی این موسیقی مست و محلی نیز نموده بودند در یکی از کنسرت های که در کشور چین اجرا نموده بود چنان استقبال شد دمردم چین زن و مرد شان میرقصیدند و افتخار بزرگی را برای کشورش به ارمغان آورد. حقا که استاد درئی بازحمات شبا روزی اش این موسیقی را به پایه کمال، رشد و توسعه رساند و نام نامی وی به این ساز و موسیقی گره خورد. علاوه از این مرحوم درئی شاگردان زیادی را درین راه تقدیم جامعه هنری نمود که مشهور ترین آن استاد مومن خان بیلتون، استاد بی بدیل این هنر است هم چنان مرحوم استاد درئی به خانقاه نزد بهایی ج.ان دستگیر بود و در آنجا بعضاً رباب می نواخت. امروز به موجودیت پسران هنرمند و شاگردانش یاد استاد درئی زنده و جاویدان است و چراغ اش و شیوه موسیقی مست لوگری اش زنده و جاویدان است. روح اش شاد باشد.

په تله تلل شوې خبرې (متلونه)

پښتو متلونه ډېرو او په زیاته اندازه دي او لکه دلنډیو غونډې د پښتنو په هره سیمه کې په بېل بېل ډول د خلکو په سینه کې پراته دي. د پښتو هر متل لکه لنډۍ غونډې یو ځانګړی خپلواک مضمون او مطلب لري او یا په بل عبارت د یوې پېښې او واقعي لنډیز دی.

نوکه متلونه د عوامو وګړو غږ وګڼل شي او دلالت یې پر روحیاتو تر شعر، ټینګ او د باور وړ وي، متلونه د ملتونو د اجتماعي ژوندون او د دوی د عقلي هویت ښکاره کوونکي دي، په مختلفو اوضاعو کې د تجربې او آزمایشونو نتایج دي، چې په لنډو کلماتو کې ځای شوي وي. خو دا هم باید له یاده ونه باسو چې متل هغه وخت د خلکو تر منځ خپل ځای مومي چې دخلکو لخوا د عقل او پوهې له مخې ومنل شي. خو داسې جملې چې خلك یې په مفهوم او مانا پوه نه شي او تاریخي پیشینه ونلري متل نه ګڼل کېږي.

ددې لپاره چې متل د خلکو لخوا ومنل شي، لومړی باید لنډ با مانا، یا مفهومه او بیا ساده او د خلکو په ژبه وي. همدا شان لکه چې د مخه مو هم ورته اشاره وشوه متل باید ځانته خاص تون یا آهنگ او موسیقیت ولري،

ټول سره را ونغاړو دا یوه موضوع ترې تر لاسه کېږي چې، متلونه د خلکو هغه سپیڅلي، پاکې مانا دارې او لویې لویې لنډې جملې دي چې د اولس د ثقافت، فرهنگ، علم او پوهې، کړو وړو ژوندی نمونې او داولسي پوهانو د لوړو افکارو نمایندگان دي.

متلونه له ډېر پخوا څخه موجود او زموږ د نیکونو غوره قېمتي تللي پخې وینا وې دي، چې د لنډیو په شان خوله په خوله تر دې وخته را رسیدلي دي. د متلونو تاریخ هم د لنډیو په شان معلوم ندی او نه یې ویونکي معلوم دي، بلکې په هره زمانه کې ویل کېږي او هر پښتون او پښتنه یې وايي، متلونه دټولو پښتنو دخولي مرغلرې دي، چې خورې ورې د خلکو په ذهن او حافظه کې پرتې دي. د متلونو عبارات خونډور، لنډ او یو لوی مطلب پکې ځای شوی وي. د متلونو څخه د قوم ډپوهې، تجربې او فکري لوړتیا اندازه معلومېږي، ځکه چې متلونه هغه پخې ویناوې دي، چې له ډېرو تجربو څخه وروسته لاس ته راځي. پښتانه متلونو ته ډیر اهمیت ورکوي، هر متل ورته د کاني کرښه ښکاري او هغه یو پوخ او غټ دلیل او استناد بولي.

دیو شمېر څېړونکو دا عقیده ده چې د متل کلمه سوچه پښتو ده، اما ځیني خلك وايي، چې دا له عربي متل څخه مفعنه شوې ده، که دا دوهم قول ومنل شي، نو په مفعناتو کې به د عربي "ت" په "ت" او پښتې وي، د بېلګې په توګه میراث چې مفعن یې میرات دی، د مثل کلمه به هم مثل شوې وي، د عربي لغاتو پوهان وايي چې مثل یعني مثل(مانند) او نظیر وروسته دا کلمه په ټولو حکمتو کې مستعمله شوه، ځیني وايي دا کلمه له عبري متل څخه جوړه شوې او پر ټولو حکمتو او لنډو قصو او اساطیرو اطلاقېږي. په پښتو خو متل هغو لنډو ویناوو ته وايي چې د ښو معناوو او حکمتو څخه ډکې وي، په متلو کې ډېر ځله د ملتو د روحیاتو خورا ښې ښې نکټې پرتې وي، بلکې ځیني پوهان وايي چې تر شعر لا متلونه د ملتو پر عقلیت ښه دلالت کوي، ولې چې اشعار د داسې خلکو له کومو راوځي، چې فکر او ذهن او عقلیت یې تر عوامو لوړ وي، اما متلونه د عوامو له عقلیته حکایت کوي او د متلو الفاظ لکه اشعار مصنوعي او معقول نه وي او د عوامو په ژبه وي. دمتلونو تعریف ته ډول ډول کرښې ایستل شوې خو که

ارمان به کـــرې هلاکه
 بيا به نه مومي ادکه
 اس يـــې په خړه بار کر
 خر يـــې پـــرې مردار کر
 من خورم چارک گتم
 بي بي درخــم که نه درخــم
 سل روپـــۍ پوره که
 زه يم ستا په غاړې
 ته له مانه سپيرکـــۍ غواړې
 دوه مرغان يوه يـــې خاله
 خبر نه دي يو د بل له حاله
 باد چي پاسنتی شي
 دباران دستي شرنګی شي
 بد به دي په زړه لرم
 سلام به دي په خوله لرم
 بدې چي نکړی بدې چارې
 بدی به چا واژه بي لارې
 په چا چي د خدای نظر شي
 تورې خاورې ورته زرشي
 بله بي تمیــــــــــــسه
 لالی راغی بي کميسه
 خمخه په مرتبه شوه
 چي په ما اوگره سره شوه
 اوړه خيسته پيسته کړي
 منت په تناره کړي
 چي پردي کورته يي تمه شي
 من غوښه يي کمه شي
 چي تر ملکه دي کـــره
 نوورکه دي کـــره
 دا دي کور دی دا دي اور
 که چېرې ولاړې مخ دي تور
 داگمـــان مې نشي
 چي له ايزه به زوی وشي
 دخدای امر چي وشي
 پلار به يي نوي زوي به يي
 وشي.

اختلاف شته، ځينو دولسي ادب
 څيرونکو مــــنل په دوه ډوله
 بنسودلی او ځينو په درې ډوله،
 چې زه يي هم په دې ليکنه کې
 دا وروستی تقسيم ته ترجيح
 ورکوم:

۱- منثور منل: دا د منل هغه
 ډول دی چې په ساده روانه او
 بسيطه جملو کې جوړ شوی وي
 لکه
 دالاندې متلونه:

بي زحمته راحت نشته.
 غم او بنادي خور او ورور دي.
 د بام په سر منډه نه کېږي.
 علت ځي عادت نه ځي.
 غم په غم درېږي، اوبه په ډنډ.
 چې عيان دی څه حاجت يي د
 بيان دی.

هر چا ته خپل وطن کشمير دي.
 له مات لويښي اواز نه څېږي.
 ۲- منظوم ډوله او مسجع منل:
 دې ډول منل ته نه منثور ويلی
 شو او نه منظوم. ځکه چې د
 منثور منل تر حکم لاندې نه
 راځي او هم پوره منظوم نه دی،
 يوازې دمتلونو په پای کې سجع
 راوړل شوي وي. لکه دا لاندې
 متلونو کې:

جنگ سور شو ميري تود شو.
 په خـــوله لا اله الا الله په
 زړه غلا.
 خواره که د بل دي نس خو دي
 خپل دی.

۳- منظوم متلونه: دا د متلونو
 هغه ډول دی چې په هغه کې
 پرته له سجعي وزن او قافيه هم
 په پام کې نيول شوي وي لکه دا
 لاندینۍ بيلگي:

چي د خلکو په غوږو خور ولگي
 او په ماغزو کې يي سم لاسي
 خاي ونيسي. په يوه منل کې
 ددې درې شیانو رعايت خورا
 حتمي بريښي:
 لنډوالی، مقصد او مفهوم، خور
 والی.

هر منل چې ددې پورتنیو صفاتو
 لرونکی وي که په هره ژبه کې
 وي، د خلکو لخوا د منلو وړ ګڼل
 کېږي.

دا خبره هم د یادونې وړ بولم
 چې که څوک وغواړي، يو نوی
 منل جوړ کـــړي او پورتنی
 صفات هم پکې وکاروي تر څو
 چې د خلکو لخوا ونه منل شي،
 منل نه ګڼل کېږي. ځکه د خلکو
 لخوا په هغه د تاييد د مهر د
 لگيدلو په صورت کې مور هغه
 منل ګڼو. نو ویلی شو چې د
 خلکو لخوا د تاييد موضوع د
 منل لومړنی شرط دی. مور منل
 په خلکو په زور نشو منلی د منل
 په منلو کې د اولس اراده آزاده
 ده.

د متلونو ډولونه:

مخکې له دې چې د منل په
 ډولونو خبرې وشي، ښه به دا
 وي چې په دې ټکي رڼا واچوو
 چې منل هم لکه د ادب د نورو
 شتمنیو په څير د څېړنې دوه
 اړخه لري. يو اړخ يي محتوا او
 بل اړخ يي شکل دی.

منل د محتوا يا موضوع له پلوه
 اجتماعي، سياسي، فکاهي،
 اخلاقي، تاريخي، او داسې نور
 ډولونه لري. دغه راز د شکل له
 پلوه د پوهانو ترمنځ يو کوچنی

مسعود مولانی

خبر نگاری تخصصی

اصول اخلاقی و قانون :

گرفتن معیارهای بنیادی در خبر نگاری وجود دارد اما همه تخطی از آنها همیشه آشکار نیست .

در وطن عزیز ما افغانستان خبرنگاران چه در رسانه های صوتی و تصویری چه در رسانه های چاپی خصوصاً مشغول هستند اکثرآ تحت فشار صاحبان این رسانه ها قرار دارند و این خبرنگاران گاهی برسر دو راهی اخلاقی قرار می گیرند . آنها نیازمند فرایندی هستند که خود را از باقی ماندن در این دو راهی رها سازند . تا روش کار و خبرنگاری آنها بر پایه اصول اخلاقی باشد .

خبر نگاران در مجموع نیازمند شیوه تفکری در باره مسائل اخلاقی در کار و بار خبر نگاری هستند که به آنها کمک کند حتی در هذنگامی که موعدی برای تحویل کارشان تعیین شده تصمیم صحیح و درست بگیرند .

قابل دقت برای خبرنگاران عزیز این است که بدانند این شیوه تفکر ریشه در اصول اخلاقی خبرنگاری دارد .

که هیچ کدام از مطالب ساختگی نیست) . خبرنگاران که تابع قانون و ضوابط اخلاقی هستند مردم را با اطلاعات تحریف شده گمراه نمی سازند و تظاهر نمی کنند که بگویند در محلی بوده اند که واقعه به وقوع پیوسته است . که در واقع اصلاً در محل واقعه حضور نداشته اند.

در این زمینه در شماره قبلی تذکار رفت که اگر قدرت به معنی توانایی و تأثیر گذاری باشد مطبوعات آزاد قدرت به اندازه دارد . که این زمانی توانمند بوده میتواند که تابع قوانین و ضوابط اخلاقی در کار ژورنالیستیکی باشد . جان هرسی خبرنگار و نویسنده معروف می گوید :

خبرنگاری که دارای اخلاق خوب خبرنگاری می باشد هیچگاه کار دیگران را به نام خود ارایه نمی دهد . اگر چه در همه جای دنیا جعل و سرقت ادبی نادیده

(قانونی در خبرنگاری وجود دارد . طوریکه نویسنده نباید از خود چیزی ابداع کند . نوشته های که برای نشر آماده میگردد باید نوشته شده باشد

این ها اصول بنیادین هستند که فعالیت های خبر نگاری بر اساس آن شکل گرفته است. در جستجوی حقیقت باشید و آنرا گزارش دهید.

خبر نگاران باید در تهیه گزارش و تفسیر اطلاعات صادق، عادل و شجاع باشند. آسیب رسانی را به حد اقل برسانید.

خبر نگاران اخلاقی با منابع موضوعات و همکاران خود به عنوان انسان های که شایسته احترام هستند برخورد می کنند، مستقل عمل کنید.

حق مردم را دانستن تعهد است که باید برای خبرنگاران وجود داشته باشد مسوول باشید.

خبر نگاران نسبت به خوانندگان، شنونده گان و بیننده گان و در برابر یکدیگر مسوول هستند. در نگاه اول ممکن است رعایت این نکات به نظر ساده آید. واضح است این که خبر نگاران باید در جستجوی حقیقت باشند و به منابعی که از آن خبر می گیرند احترام بگذارند.

اما اغلب این اصول در خودی خود دچار تضاد هستند. خبرنگارانی که در جستجوی حقیقت هستند ممکن اطلاعاتی به دست آورند که به خانواده و نزدیکان کسی که خلاف

رفتاری نموده است آسیب برساند. همچنان عضویت یک خبرنگار در سازمان غیر دولتی ممکن است باعث آگاهی او از قضیه ای شود که ارگان مربوطه با آن درگیر است.

اما ارتباط او با ارگان مربوطه ممکن است استقلال او را تهدید کند و موجه بودن آن برای مخاطب دشوار باشد. در بسیاری موارد تصمیم اخلاقی گرفتن برای یک خبرنگار به منزله انتخاب میان صحیح و غلط نیست بلکه می تواند انتخاب میان دو امر که هر دو درست به نظر می آیند باشد.

پس خبرنگاران چگونه می توانند تصمیم های اخلاقی بگیرند؟ در مرحله اول در بعضی موقعیت ها بهترین کار اجتناب از روبرو شدن با آن تنگناهای اخلاقی است. به طور مثال خبرنگاران ممکن است تصمیم بگیرند تا عضو هیچ سازمان و یا گروهی نشوند و یا از پوشش دادن خبری در مورد گروه های که به آن تعلق دارند خود داری کنند. در مورد دیگر خبر نگار باید در جستجوی تعادل بهتر میان اصول متضاد باشد و همیشه در ذهن خود بیشترین اهمیت را به جستجوی حقیقت و خدمت به مردم در همچو شرایط که اکنون در کشور جریان دارد بدهد.

سوچ

شئ. سوداګانې روانېږي به له خیره بیا به یې په خنډی بڼه ورو شانته وویل:

ورکېږي به خیره!!

په هېچا د هغه خبرې بدې نه لګېدې بختور کبابي د جلال آباد د خوګیانو په هډه کې پر ټولو ګران و. چاته به یې خندا کوله، چاته به یې کنځلې کولې، خو ټولو به ویل چې: کباب خو یې هر څنګه چې وي، خو ددې سماوار چای بیا بل ځای نه پیدا کېږي.

د پیالو او کباب د سیخونو غږ هم د هغه د چرتونو سلسله د یوه وخت لپاره وشلوله، له کوم بل چا سره په خبرو اخته شو، له تریخ چای یې پر له پسې ګوټونه کول، خان وزیر له کوم چا سره په ټوکو اخته شو، بیا یې د ټولو پام خپلې خوا ته وړ واړاوه، په کرس کرس یې وخنډل او خندا یې هم په بهرام بڼه ونه لګېده، هغه له یوې ډلې سره همداسې خنډل، خو د بهرام د فکر لړۍ بیا د خان وزیر هغې خبرې ته شوه:

... ټول کور مو را باندي ګران دی... له ټول کوره یې مقصد څه دی؟ پلار مې ورته ګران دی... یا به ګران وي ورته یا نه... خو همداسې وایي. زه خو خدای خبر که ورته ګران یم... دا څلور کاله کېږي چې ته پر ما بڼه لګېږي او والله که په ده هم چندانې بڼه ولګېږمه... معلومېږي خبره ده، څنګه به بڼه پرې ولګېږم.

او دا ځل یې سوچ د شونډو له خوځېدو سره مل شو! او په دواړو کشرانو ورونو خو مې فکر نه کوم چې یا دې هغوی ته ګران وي او

ټول کور مو راباندي ګران دی .....د بهرام تندی د خان وزیر د خبرې پر دې خبره، یو څه ګونځې شو، شک یې مخ په زیاتېدو شو، خو بېرته یې خان را قباو کړ، یوه د زور خندا یې پر شونډو را وسپړله نه نه خان وزیر هېڅ خبره نه ده، هسې مې نن طبعه چندان نه وه جوړه. خو له دې خبرې سره سم د بهرام په ذهن کې د خان وزیر د خبرې ماناګانې بدلېدې او را بدلېدې.

دومره بد سړی خو هم ندی، پلار یې پرې ګران دی. خدایزده څنګه ده چې پر هغه هم بد نه لګي. خو هغه یې نه مني، وایي بد هلک ندی. له خان سره وبونګېده. بد هلک نه دی، څنګه نه دی؟ د سپي زویه! خپلو خبرو ته یې فکر دی کنه؟ د خان وزیر خبرې یې بیا په غوږونو کې تاو راتاو شوې.

.... ټول کور ... د هغه خبرو انگازه یې هم په غوږونو کې وه چې کره بیا له خان سره و بونګېده. څه څه ..... ټول کور مو راباندي ګران دی ... معنا یې څه ده. به ... له ټولو خو به مطلب ...

تندی یې ګونځې شو، لږ څه نور هم په سوچ کې ډوب شو، د بختور کبابي لور غږ دده د سوچونو سلسله وشلوله!

وه هلکو! کباب پر مایش ورکئ بیا خبرې نه اورئ، همداسې کړتې او کړتې، دا د خپګر کباب د کوم یوه دی؟

یو چا غږ پرې وکړ او ده داخل په خندا وویل: درته وایم چې ډېرې کړتې مه کوئ لږه دمه هم پکار ده، لږخو چپ هم شی دمه به

د بختور په کبابي او سماوار کې بڼې له دې هم ګڼه ګونه وه، خو کله چې خان وزیر ور ننوت، نور هم شور زیات شو. ټولو به ویل چې دی یو څه ډېر بې باکه دی، خو خدای خبر ولې د بهرام نه وه ورسره جوړه. په بهرام د هغه هره خبره بڼه لګېده. بڼایي له دې کبله چې یو خو یې ترېبور و او په بهرام کې د ترېبور ګولوی احساس قوي و، بل دا چې یوه شپه پرې دده هغه کومه ټوکه بڼه نه وه لګېدلې او له همدې کبله یې اوس بڼه خبره هم بڼه پرې لګېده. نن چې خان وزیر څنګه ورننوت او د بهرام سترګې پرې ولګېدې، سترګې یې ترې واړولې، خو خان وزیر ورنږدې شو او په اوږه یې تپاوه!

څنګه یې ده تره زو؟

- بهرام په بې تفاوتۍ ځواب ورکړ! - بد نه یم!

- خان وزیر ورته موسکې شو او د پلار پوښتنه یې ترې وکړه: - کاکا ناروغه و، اوس خو به بڼه وي؟

بیا یې هم په مات زړه ځواب ورکړ:

- بڼه دی، د خدای شکر دی!

دا ځل نو خان وزیر نور هم ور موسک شو:

- رنه خپه خو نه یې، د تره زو! په ما خو ګران یې، ټول کور مو را باندي ګران دی!

بهرام غوښتل چې خان ورته ډېر عادي ویني، لومړی ورته موسک شانته شو، خو د هغه خبرې یوې برخې په زړه کې شک غوندې وړ واچاوه!

ټولو د بهرام خواته مخ وړ وړاوه
خان وزير خپل غږ له نور تمسخر
سره يو خای کړل:

د تره زو! خپه کپړه مه زما په
مخکې دوه ځلې تر بار لاندي
ځملاستلې ده. بار هم په خدای کې
دومره دروند و، خر لا وړای شو،
خو اخوا ته څه مال و هغه مو
تېراوه.

د بهرام مخ تک سور شو. ټولو و
خندل او خان وزير شاوخواه
نورو ته مخ وړ وړاوه. ياره داسې
تېزنه کچره مې په خدای کې لا
لېدلې وې. مخ يې بېرته بهرام ته
وړ وړاوه.

ورکوه يې د تره زو! له شرمه يې
خان خلاص کړه د بهرام په
غورونو کې بيا د خان وزير خبرو
هنگامه جوړه کړه.

د تره زو! له شرمه يې خان خلاص
کړه...

هېڅ يې ونه ويل مخ يې نور هم
سور شو، نورو څو تنو هم ددې
کچرې په اړه يو څه سره وويل،
خو هغه د هېچا ځواب هم ونه
وايه، تندې يې تړيو شو او لکه
ټول قهر يې چې يو ځل له ستوني
تېر کړی وي خبرې نورو خواوو
ته لارې خو بهرام تر خپل کلي
پورې نورې خبرې او ټوکې ټکالي
وانه وړېدې.

تر کلي په همدې سوچونو کې و:
ماته د کچرې د ځملاستلو پېغور
را کوي...

بيا يې سوچ هغه پخوانۍ خبرې ته
لار:

ټول کور مو را باندي گران دی...
نن يې د کچرې پېغور راکړ سبا به
د ښځې پېغور را کوي.

پاتې برخه (۴۸)

يا ملگري او انډيوالان وو، يا خپل
خپلوان، يا لږ تر لږه سره بلد. له
سلطانپور چې واوښتل بيا يې نو
مجلسونه ښه سره تاوده شول، په
لاره کې د ماسپيشين لمونځو ته
و درېدل، اودسونه او لمونځونه چې
يې پای ته ورسول بيا يې د حرکت
دعا وکړه او ورسره سم بيا په
گادې کې مجلسونه تاوده شول. د
بهرام څنگ ته ناست کس د هغه
کليوال نه و، خو د گاونډي کلیوال
يې و او ده يوازې همدومره
پېژانده چې د کومې کورنۍ دی،
نور آشنایي يې ورسره نه وه، له
دوه درې خبرو يې زياتې ورسره
ونه کړې.

په هغه گادې کې چې دوی ناست
وو، جرمنی بېنز و چې د جورېدو
له وخته يې زيات کلونه تېر شوي
وو. نږدې اته کاله دا موټر په
پېښور کې هم چلېدلی و. هغه
وخت يې خاوند هلته مهاجر و او
دادی څو کاله کېدل چې دلته يې
چلاوه، ځکه خو يې اوس دومره
مزه نه وه، لکه په لاره چې سترې
کېږي، تېرې کېږي، دمي ته يې
زړه کېږي اخوا د پخوا اوبو څښلو
ته دوه درې ځايه يې دمه پرې
وکړه. او ماشين ته يې اوبه وړ
وارولي چې يخ شي.

د خان وزير غږ له نورو بيا يو څه
لور شو:

خود نو داسې مال خو ريشتيا د
حلالولو دی. په خدای کې شېبې ته
هم ورته وگورم. که زما وای، په
دواړو غوايانو مې هماغلته په پټي
کې چاره را کشوله. د ټولو توجه
يې خاندته وړ واره و. خپل غږ يې
نور هم لور کړ:

او دا خو لا څه کوي دغه زما خپل
د تره زو کچره ده، په خدای کې
يې يوه شېبه له خان سره وساتم.

يا دې پر ده گران وي، هسې سلام
سلام به سره اچوي خو گرانيت
بېل شی دی...

ده غوڅه کړه، په زور يې غوڅه
کړه، له خانه، له خپله سوچه هم و
شرمېده. بيا يې د هغه خبرې
ورستې برخې په غورونو کې
انگازې ورجورې کړې: ټول کور
مو راباندي گران دی... ټول
کور... ټول کور...

د شنو چايو پياله يې کېښودله او له
سماواره بهر ووت، لکه کوم شی
چې ترې پاتې وي. لکه له سودا
چې يې کوم شی پاتې وي. لنډه
شېبه د سماوار د دروازې مخې ته
و درېد او بيا بېرته راستون شو.
پياله يې بيا له چايو ډکه کړه او
پرته له دې چې پوه شي، يخه ده
که توده د چايو په څښلو سر شو.
غوښتل يې چې بله پياله هم ډکه
کړي چې کبل کلپنر پر ټولو غږ
کړ!

راوانېږو له خيره بس دی خېټې به
مو ډکې کړې وي، کولمې به مو
تودي شوي وي... بس کی،
روانېږو د خدای په توکل.

ټول له خپلو خايونو جگ شول او
گادې ته په ختو شول. هر چا بېره
کوله چې يو له بله مخکې شي. خو
خان وزير له بهرامه مخکې نه
شو، دی د بني لاس په دريم سېټ
کې کېښاست او خان وزير د کين
لاس په څلورم سېټ کې، گادې
حرکت وکړ، ټولو لاسونو پورته
کړل، او بيا لږه شېبه ټول چېپ
شول.

گادې چې څومره مخکې ته، خبرې
هم هماغومره زياتېدلې کله به لنډه
شېبه سره غلي شول، نو بيا به يې
ټوکو ټکالو او خبرو گادې پر سر
واخيستې و. ټولو سره پېژندل،
ټول د شاوخوا دوه دريو کليو وو.

پلان نشراتي
تلویزیون ملی افغانستان

دوشنبه	یکشنبې	شنبه	وقت
پروگرام دیني	پروگرام دیني	پروگرام دیني	۶/۰۰
اخبار	اخبار	اخبار	۷/۰۰
سلام صبح بخیر	سلام صبح بخیر	سلام صبح بخیر	۷/۱۰
خبرونه	خبرونه	خبرونه	۸/۰۰
ادامه سلام صبح بخیر	ادامه سلام صبح بخیر	ادامه سلام صبح بخیر	۸/۱۰
اخبار	اخبار	اخبار	۹/۰۰
اینده سزان	اردوي ملي	ورزش هفته	۹/۱۰
زراعت - پولیس	میله - جهان حیوانات	هر جا هر رنگ	۹/۳۰
خبرونه	خبرونه	خبرونه	۱۰/۰۰
مباحثه	مردم و مسولان - سریال	بحث هفته	۱۰/۱۰
جهان ما	دستاورد	ادامه بحث هفته	۱۰/۴۰
پشه نی و بلوچی	پشه نی و بلوچی	پشه نی و بلوچی	۱۱/۰۰
گزارش	گزارش	گزارش	۱۱/۴۰
خبرونه	خبرونه	خبرونه	۱۲/۰۰
کورنی ژوند	جستجوی حقایق	تندرستی	۱۲/۱۰
پرسشهای دینی	والعصر	در رهگذر نور	۱۲/۳۰
نورستانی	نورستانی	نورستانی	۱/۰۰
مجله تلویزیونی - مشعداران	خواړه او ترخه - مرچ سرخ	رنگین کمان	۱/۲۰
خبرونه	خبرونه	خبرونه	۲/۰۰
هواو نوا	مردم وموسیقی	ساعتي با شما- کنسرت	۲/۱۰
ترکمني و ازبیکي	ترکمني و ازبیکي	ترکمني و ازبیکي	۳/۰۰
کارتون	کارتون	کارتون	۳/۴۰
اخبار	اخبار	اخبار	۴/۰۰
کودک	کلکین	اینده سزان	۴/۱۰
شهر ما خانه ما	جوانان	اه واه	۴/۳۰
خبرونه	خبرونه	خبرونه	۵/۰۰
قضا - بسوي نور	پرسشهای دینی	والعصر	۵/۱۰
د دروازو ترشا	ادامه پرسشهای دینی	دستارود	۵/۳۰
صدای آشنا	صدای آشنا	صدای آشنا	۶/۰۰
سریال عشق پیری	نیمه دیگر	سریال	۷/۰۰
گزارش	گزارش	گزارش	۷/۳۰
اخبار	اخبار	اخبار	۸/۰۰
انعکاس	اینه شهر	کاروان حله - مردم و مسولان	۹/۰۰
هفت شهر هنر - گذرگاه تبسم	فرهنگ مردم - کتاب	مجله - مشعداران	۹/۳۰
اخبار انگلیسی	اخبار انگلیسی	اخبار انگلیسی	۱۰/۰۰
نقد و نظر	مباحثه	سریال	۱۰/۱۰
ورزش خارجی	سریال عشق پیری	از لایلاي ارشيف	۱۱/۰۰
زمزمه ها	هوا و نوا	زمزمه ها	۱۱/۴۰
اخبار	اخبار	اخبار	۱۲/۰۰
سلام صبح بخیر	سلام صبح بخیر	سلام صبح بخیر	۱/۰۰
اخبار انگلیسی	اخبار انگلیسی	اخبار انگلیسی	۲/۰۰
اینه شهر	مباحثه	ساعتي با شما	۲/۱۰
فرهنگ مردم - کتاب	کاروان حله - مردم و مسولین	ادامه ساعتي با شما	۲/۳۰
نیمه دیگر	سریال	پرسشهای طبي	۳/۰۰
مردم وموسیقی	مجله - مشعداران هنر	کنسرت	۳/۳۰
ادامه مردم و موسیقی	گزارش	ادامه کنسرت	۴/۰۰
پرسشهای دینی	والعصر	رهگذر نور	۴/۳۰
جوانان	ورزش هفته	کورنی ژوند	۵/۰۰
کلکین	اینده سزان	اردوي ملي	۵/۳۰

پلان نشراتي
تلویزيون ملي افغانستان

پنجشنبه	چهارشنبه	سه شنبه
پروگرام ديني	پروگرام ديني	پروگرام ديني
اخبار	اخبار	اخبار
سلام صبح بخير	سلام صبح بخير	سلام صبح بخير
خبرونه	خبرونه	خبرونه
ادامه سلام صبح بخير	ادامه سلام صبح بخير	ادامه سلام صبح بخير
اخبار	اخبار	اخبار
فلم هنري براي اطفال و نوجوانان	کودک	کلکين
ادامه فلم اطفال	بموی خوشبختي	جوانان
خبرونه	خبرونه	خبرونه
لايلاي ارشيف	اقتصاد	آينه شهر
ادامه لايلاي ارشيف	نگاه - سينما	کاروان حله
پشه ني و بلوچي	پشه ني و بلوچي	پشه ني و بلوچي
گزارش	گزارش	گزارش
خبرونه	خبرونه	خبرونه
سريال - شما و تلویزيون	نيمه ديگر	سريال
سیرت النبي (ص)	درسهای ازقران	قضا - بموي نور
نورستاني	نورستاني	نورستاني
پرسمهای ديني	چشم انداز - نيش نوش	نقد و نظر
خبرونه	خبرونه	خبرونه
هوا و نوا	مردم و موسيقي	پرسمهای طبي-موسيقي محلي
بلوچي و ازبکي	ترکمني و ازبکي	ترکمني و ازبکي
کارتون	کارتون	کارتون
اخبار	اخبار	اخبار
ميله - جهان حيوانات	هر جا هر رنگ	نونهالان
کورني ژوند	اه و اه	جهان حيوانات - راپور علمي
خبرونه	خبرونه	خبرونه
در رهگذر نور	سیرت النبي (ص)	پرسمهای ديني
اردوي ملي	ورزش هفته	ادامه پرسمهای ديني
کاروان صدای آشنا-پرسمهای طبي	صدای آشنا	صدای آشنا
سريال (رو برو با مردم)	تندرستي	بموی خوشبختي
گزارش	گزارش	گزارش
اخبار	اخبار	اخبار
ساعتي پاشما	در جستجوی حقيق	اقتصاد
ادامه ساعتي پاشما	خوايه او ترخه- مرچ سرخ	چشم انداز - نيش و توش
اخبار انگليسي	اخبار انگليسي	اخبار انگليسي
بحث هفته (در ختم هر ماه برنامه)	فلم هنري	تودی شيبی
(usid)	ادامه فلم هنري	سريال خارجي
کنسرت	ادامه فلم هنري	مردم و موسيقي
ادامه کنسرت	اخبار	اخبار
اخبار	سلام صبح بخير	سلام صبح بخير
سلام صبح بخير	اخبار انگليسي	اخبار انگليسي
اخبار انگليسي	سريال - شما تلویزيون	انعکاس
بحث هفته	رنگين کمان -	هفت شهر هنر - گذرگاه تبسم
مرچ سرخ - خوايه او ترخه	سينما - نگاه	سريال
تندرستي	موسيقي نوفي	شهر ما ختله ما
مردم و موسيقي	ادامه موسيقي نوفي	تودی شيبی
ادامه مردم و موسيقي	سیرت النبي (ص)	قضا - بموي نور
درسهای از قران	پوليس - زراعت	دستورد
قوالي	مستطيل سبز - ويکت	کودک
ورزش هفته		

محمد عثمان نديم

مدیر عمومی ارتباط اداری ریاست هنر و ادبیات رادیو تلویزیون ملی

تمیم احمد فرزام

کمره مین استدیو مرکزی تلویزیون ملی

زین الدین اسلامیار

کارشناس آمریت ارتباط هماهنگی تلویزیون ملی

الحاج محمد نذیر حنیفی

تهیه کننده برنامه های اطفال و جوانان تلویزیون ملی

ACKU
Jules
HE
8700-9
77
299
1393 ni

د ملي راډيو ټلويزيون د لوی ریاست
مرستیال جلال محمودي د هېواد
یو شمېر وتلو، ملي او په خپل هېواد
مینو سندر غاړو سره ولیدل.

